

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

انتظار

رخدادهای ظهور

مهدی بیوسلمیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتظار ۶: رخدادهای ظهور

نویسنده:

مهدی یوسفیان

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	انتظار ۶: رخدادهای ظهور
۹	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۱	فهرست مطالب
۱۶	بخش اول: کلیات
۱۶	اشاره
۱۷	مقدمه
۱۸	اهمیت بحث
۲۰	چند نکته
۲۰	اشاره
۲۰	۱. اصل بداء
۲۲	۲. تفاوت ظهور، خروج و قیام
۲۴	۳. دشواری خبر دادن از آینده
۲۷	منابع نوشتار
۲۹	بخش دوم: سیر ظهور
۲۹	اشاره
۳۱	فصل اول: مقدمات ظهور
۳۱	اشاره
۳۲	ندای آسمانی
۳۴	مکه محل ظهور
۳۷	راهیان مکه
۳۷	یاران
۳۸	چند نکته پیرامون اجتماع یاران

۳۸	.....	اشاره
۳۹	.....	الف) پراکندگی یاوران در نقاط مختلف زمین
۴۰	.....	ب) سرعت گردآمدن یاوران
۴۱	.....	ج) حرکت اعجاز آمیز برخی از یاران
۴۲	.....	د) رجعت برخی از یاران از دنیا رفته
۴۳	.....	ه) همراهی زنان در قیام
۴۴	.....	دشمنان
۴۵	.....	اجتماع و ملاقات یاران با حضرت
۴۷	.....	قتل نفس زکیه
۵۱	.....	فصل دوم: ظهور منجی
۵۱	.....	اشاره
۵۲	.....	حرکت به طرف مسجد الحرام
۵۳	.....	روز حرکت
۵۶	.....	اعلام ظهور در مسجد الحرام
۵۷	.....	سخن حضرت
۶۰	.....	مراسم بیعت
۶۳	.....	وقایع مکه
۶۳	.....	لشکریان
۶۳	.....	اشاره
۶۳	.....	ملائکه الهی
۶۴	.....	انسان ها
۶۷	.....	انتشار خبر «خسف بیداء»
۶۹	.....	اصلاحات در مکه
۶۹	.....	اشاره
۷۰	.....	الف) اصلاح امر طواف
۷۱	.....	ب) حفظ اموال عمومی

۷۴	ج) بازسازی مسجد الحرام
۷۷	فصل سوم: فتح عالم
۷۷	اشاره
۷۸	مدینه الرسول
۷۹	حرکت به طرف عراق
۸۱	کوفه
۸۱	اشاره
۸۲	الف) درگیری بیرون کوفه
۸۵	ب) تسلط بر کوفه
۸۶	ج) جنگ با سفیانی
۸۷	د) پایتخت حکومت مهدوی
۸۸	مسجد سهله
۹۰	یادآوری
۹۰	نزول حضرت عیسی علیه السلام
۹۱	تذکر
۹۲	مدت جنگ
۹۳	فصل چهارم: چند نکته
۹۳	اشاره
۹۴	ویژگی های حضرت
۹۴	اشاره
۹۴	جوان بودن
۹۶	قدرت جسمانی
۹۷	شجاعت و قدرت یاران
۹۸	میراث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سایر انبیاء
۱۰۱	روش مقابله
۱۰۳	فقط کشتن دشمنان خدا

۱۰۷ ----- سلاح جنگی

۱۱۰ ----- درباره مرکز

انتظار ۶: رخدادهای ظهور

مشخصات کتاب

سرشناسه: یوسفیان، مهدی، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدیدآور: رخدادهای ظهور/ مهدی یوسفیان.

مشخصات نشر: قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی امامت و مهدویت، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛ ۵/۹×۲۰ س م.

فروست: انتظار؛ ۶.

شابک: ۱۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۲۸-۷۱-۲:

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع: محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق -

موضوع: مهدویت

رده بندی کنگره: BP۲۲۴/ی۳۹۳ ۱۳۸۹

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۰۷۴۵۳

ص: ۱

اشاره

انتظار «۶»

رخدادهای ظهور

مهدی یوسفیان

ص: ۲

رخدادهای ظهور (انتظار ۶)

مؤلف / مهدی یوسفیان

ناشر / بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

نوبت چاپ / چهارم، تابستان ۱۳۹۱

شمارگان / پنج هزار

ویراستار / زینب احمدیان

طراح و صفحه آرا / عباس فریدی

لیتوگرافی / ترام اسکندر ۷۸۳۰۰۵۸

بها / ۱۲۰۰ تومان

مراکز پخش:

۱. قم: مرکز تخصصی مهدویت / خیابان شهدا / کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید علیان

ص. پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ □ تلفن: ۷۷۳۷۸۰۱ □ فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰

۲. تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

□ ص. پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵ □ تلفکس: ۵-۸۸۹۹۸۶۰۱

WWW.IMAMMAHDI-S.COM

info@imammahdi-s.com

شابک: ۲-۷۱-۷۴۲۸-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

بخش اول: کلیات ۶

مقدمه ۷

اهمیت بحث ۸

چند نکته ۱۰

۱. اصل بداء ۱۰

۲. تفاوت ظهور، خروج و قیام ۱۲

۳. دشواری خبر دادن از آینده ۱۴

منابع نوشتار ۱۷

بخش دوم: سیر ظهور ۱۹

فصل اول: مقدمات ظهور ۲۱

ندای آسمانی ۲۲

مکه محل ظهور ۲۴

راهیان مکه ۲۷

یاران ۲۷

چند نکته پیرامون اجتماع یاران ۲۸

الف) پراکندگی یاوران در نقاط مختلف زمین ۲۹

ب) سرعت گردآمدن یاوران ۳۰

ج) حرکت اعجاز آمیز برخی از یاران ۳۱

د) رجعت برخی از یارانِ از دنیا رفته ۳۲

ه) همراهی زنان در قیام ۳۳

دشمنان ۳۴

اجتماع و ملاقات یاران با حضرت ۳۵

قتل نفس زکیه ۳۷

فصل دوم: ظهور منجی ۴۱

حرکت به طرف مسجد الحرام ۴۲

روز حرکت ۴۳

اعلام ظهور در مسجد الحرام ۴۶

سخن حضرت ۴۷

مراسم بیعت ۵۰

وقایع مکه ۵۳

لشکریان ۵۳

ملائکه الهی ۵۳

انسانها ۵۵

انتشار خبر «خسف بیداء» ۵۷

اصلاحات در مکه ۶۰

الف) اصلاح امر طواف ۶۰

ب) حفظ اموال عمومی ۶۱

ج) بازسازی مسجد الحرام ۶۴

فصل سوم: فتح عالم ۶۷

مدینه الرسول ۶۸

حرکت به طرف عراق ۶۹

کوفه ۷۱

الف) درگیری بیرون کوفه ۷۲

ب) تسلط بر کوفه ۷۵

ج) جنگ با سفیانی ۷۶

د) پایتخت حکومت مهدوی ۷۷

مسجد سهله ۷۸

یادآوری ۸۰

ص: ۵

نزول حضرت عیسی علیه السلام ۸۰

تذکر ۸۱

مدت جنگ ۸۲

فصل چهارم: چند نکته ۸۳

ویژگیهای حضرت ۸۴

جوان بودن ۸۴

قدرت جسمانی ۸۶

شجاعت و قدرت یاران ۸۷

میراث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سایر انبیاء ۸۸

روش مقابله ۹۱

فقط کشتن دشمنان خدا ۹۳

سلاح جنگی ۹۷

ص: ٦

بخش اول: کلیات

اشاره

نام و یاد مهدی علیه السلام و دوران شیرین ظهور او، جان خسته‌ی هر انسان به ستوه آمده از وضع موجود جهان بشریت را آرامش می‌دهد و نهال امید به آینده‌ی سبز و زیبا را در کانون دل او زنده و پر نشاط نگاه می‌دارد. آری؛ زمانی که او بیاید و عدالت را در جهان، برقرار و فراگیر کند، صلح و صفا در دریای زندگی انسان‌ها موج خواهد زد و آبخار زلال صمیمیت و یکرنگی، روان آدمیان را نوازش خواهد داد.

در میان مباحث مختلف مهدویت که هر کدام زیبایی و طراوت خاص خود را دارد، مبحث چگونگی قیام و انقلاب بزرگ امام

مهدی علیه السلام جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده است. زیرا منتظران ظهور می خواهند بدانند آن عزیز پیدا ولی پنهان، در چه زمانی، نقاب از رخ خواهد کشید؛ حرکت اصلاحی خود را چگونه شروع خواهد کرد و در این فرایند، چه حوادثی رقم خواهد خورد.

از این رو، ما در این نوشتار به دنبال آنیم که در حد امکان، سیر حرکت انقلابی حضرت را به تصویر بکشیم.

اهمیت بحث

روشن است که دوران سخت و دشوار غیبت ولی خدا، دورانی بسیار دردناک برای بشریت بوده و هست؛ زیرا مردمان این عصر، در دریای موج و پر گرداب حوادث روزگار، چونان مسافر کشتی بدون ناخدایی هستند که هر آن، امکان برخورد آن با امواج و غرق شدنش، انتظار می رود. در چنین شرایطی، حضور ناخدایی دانا و با تجربه که بتواند با درایت و هوشمندی، این کشتی را از میان امواج و گرداب ها، رهایی داده و به ساحل امن برساند، نهایت آرزوی مسافران خواهد بود.

انتظار ظهور ناخدا و راهبر زندگی بشریت و حضور آشکار منجی و مصلح کل، نهایت آرزوی مردمان این زمان است. اما به راستی او کی خواهد آمد؟ آیا ظهورش نیازمند فراهم شدن شرایط و زمینه هایی است؟ آن شرایط کدام است؟ نقش و جایگاه انسان ها در این دوران چه خواهد بود؟ و ...

منتظر مشتاق به دنبال آن است که برای انبوه سؤالات خود، پاسخ های قانع کننده بیابد؛ تا با درک بهتر و کامل تر شرایط ظهور، بتواند خود را برای دوران شیرین و سبز حاکمیت عدل و خوبی آماده کند.

بررسی اجمالی کیفیت انقلاب و خط سیر حضرت مهدی علیه السلام این امکان را به انسان می دهد تا با شناخت چگونگی این حرکت بزرگ، از نقش و وظیفه ی خود آگاه شود و خود را برای ایفای درست وظیفه آماده سازد. به علاوه، می توان دریافت که مخالفان حضرت، چه کسانی هستند؛ چه ماهیت و هویتی دارند و مقابله ی آنان با حضرت به چه شکل صورت می پذیرد؛ تا از این ره گذر، بتوان خود را از گروه آنان خارج کرد. هم چنان که درک درست

جریان ظهور، موجب بازشناسی جریانات انحرافی و مدعیان دروغین مباحث مهدویت خواهد شد.

چند نکته

اشاره

قبل از ورود به اصل بحث، توجه به چند نکته لازم به نظر می‌رسد:

۱. اصل بداء

یکی از مباحث اعتقادی مکتب تشیع _ که از امتیازات آنان نیز به شمار می‌آید _ اعتقاد به «اصل بداء» است. لفظ «بداء» در لغت، به معنای «ظهور و آشکار شدن» است؛ اما در اصطلاح، به ظهور بعد از خفا که گاه همراه با تغییر و تبدیل است، گفته می‌شود.

مراد از بداء در امور انسانی آن است که امری برای یک شخص یا جامعه در تقدیر گرفته شود؛ ولی تحقق آن امر، وابسته به شرایط و زمینه‌هایی باشد. در این صورت، اگر آن زمینه‌ها و شرایط فراهم شد، آن امر، واقع می‌شود و اگر آن زمینه‌ها و شرایط فراهم نگردید یا مانعی حادث شد، آن امرِ مقدر، تحقق پیدا نمی‌کند. البته باید به یاد داشت

که خداوند _ که علم او کامل و بی نهایت است _ از همه ی امور، آگاه بوده و از چگونگی اختیار انسان و آن چه در نهایت واقع می شود، مطلع است.

بحث و بررسی این بحث، در حوزه ی علم کلام بوده و خارج از حوصله ی این نوشتار می باشد؛ لذا در توضیح آن، به همین مقدار اکتفا می کنیم. اما از آن جا که در قرآن و منابع شیعه بر این اصل، صحه گذاشته شده است، می توان بر اساس آن، در تشریح چگونگی انقلاب امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف گفت که هر چند امور و حوادث، در تقدیر الهی ثبت شده و ائمه علیهم السلام در مواردی چگونگی وقایعی که در آینده اتفاق می افتد را برای مردم بازگو می کرده اند، ولی در برخی امور و حوادث گزارش شده، بداء امکان دارد، یعنی آن اتفاق رخ ندهد و یا با برخی تغییرات تحقق پیدا کند.

لازم به یادآوری است که:

اولاً؛ بداء در همه ی امور رخ نمی دهد؛ بلکه تحقق بعضی امور، یقینی و براساس قواعد حتمی دین و اراده ی الهی است مانند اصل ظهور و سیطره ی کامل دین الهی اسلام بر

کل زمین.

ثانیاً؛ چگونگی و حیطة ی علم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت : امری بسیار پیچیده است؛ که بررسی آن، محل دیگری را می طلبد. با این حال روشن است که علم آنان از علم خدا نشأت می گیرد و از این رو، در صحت و اعتماد به آن ذره ای تردید نداریم. لذا اعتقاد به اصل بداء، نباید باعث شود که علم آن بزرگواران، مورد ابهام واقع گردد؛ بلکه علم آنان _ همان گونه که بیان شد _ قطعی و مورد اعتماد است. به علاوه آن که آنان به امکان وقوع بداء در امور، اشاره کرده اند.

پس بنابر اصل بداء، ممکن است حادثه ای که از سوی امامان: در جریان انقلاب حضرت مهدی علیه السلام پیش بینی شده، رخ ندهد یا با تغییراتی همراه باشد.

۲. تفاوت ظهور، خروج و قیام

در روایاتی که پیرامون انقلاب و حکومت عدلِ امام مهدی: موجود است، گاه از لفظ «ظهور» استفاده شده، گاه تعبیر «خروج» آمده و در مواردی، لفظ «قیام» به کار رفته

است. در بیشتر احادیث، این الفاظ، نمایانگر تحقق و وقوع این رویداد شگرف و بزرگ تاریخ بشریت، یعنی انقلاب حضرت مهدی علیه السلام می باشند؛ ولی باید بدانیم که هر کدام از این الفاظ، در برگیرنده ی پیام خاص خود نیز می باشد؛ چراکه امامان معصوم: بدون تأمل، لفظی را انتخاب نمی-کرده اند.

این معنا در برخی احادیث که بین این الفاظ، فرق گذاشته اند، روشن تر است. برای مثال، ضمن روایتی از امام جواد علیه السلام نقل شده که ایشان فرموده اند: «هنگامی که این تعداد (۳۱۳ نفر) از اهل اخلاص جمع شدند، خدای تعالی، امر او (حضرت مهدی علیه السلام) را ظاهر سازد. پس زمانی که عقد برای او کامل گردید که (آن عقد) ده هزار مرد می باشد، به اذن خداوند، خروج کند».^(۱)

از ظاهر این روایت، به خوبی روشن

۱- «فإذا اجتمعت له هذه العده من أهل الإخلاص أظهر الله أمره فإذا كمل له العقد و هو عشرة آلاف رجل خرج بإذن الله عز و جل». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۷، ح ۲.

می شود که امام جواد علیه السلام بین ظهور و خروج فرق گذاشته اند. از نظر ایشان، زمانی که امام مهدی علیه السلام همراه با یاران، خود را به جهانیان معرفی می کند، ظهور، و زمانی که لشکریان به اندازه ی کافی جمع شده و مقدمات جنگ با دشمنان خدا فراهم گردد، خروج خواهد بود. به عبارت دیگر، ظهور، زمان آشکار شدن حضرت و خروج، هنگام شروع جنگ و قیام مسلحانه می باشد.

۳. دشواری خبر دادن از آینده

اشتیاق آدمی به دانستن حوادثی که در آینده واقع خواهد شد و نیز اطلاع از چگونگی آن ها، امری نیست که بتوان منکر آن شد؛ زیرا آگاهی از آینده باعث می شود که آدمی به دنبال یافتن راه مناسب برخورد با حوادث، خود را برای این مواجهه آماده کند و برنامه ریزی مطلوبی داشته باشد.

به عنوان مثال؛ چنان چه در رسانه ها مطرح شود که رهبر کشور قصد مسافرت به منطقه ای را دارند و این حضور، باعث جهشی بزرگ در بهبود وضعیت مردم آن منطقه خواهد شد، روشن است که مردم، خود را

برای این حضور و استفاده ی مطلوب از آن، آماده می کنند. یا اگر عنوان شود که در آینده ای نزدیک، زلزله ای در منطقه ای رخ خواهد داد، طبیعی است که این خبر تأثیر گزار، مردم را به تکاپو وا می دارد تا برای مقابله با زلزله و به حداقل رساندن آسیب ها و صدمه های احتمالی، راهکار مناسبی را پیدا کنند.

سخن گفتن از آینده، هر چند برای مردم مهم است و با شور و اشتیاق، اطلاع یافتن از آن را خواستارند؛ ولی امری بسیار سخت و دشوار می باشد؛ زیرا از طرفی، علم و دانش بشری، محدود است و از طرفی، امکان خطا نیز در معلوماتش وجود دارد. لذا گفتن سخن یقینی، در بسیاری موارد، برای انسان های عادی، امری محال و ناممکن است.

این مطلب شامل مباحث مهدویت نیز می-شود و تبیین حوادث پس از قیام حضرت را بسیار مشکل می کند؛ زیرا اگر چه بیان سیر حرکت آن بزرگوار، براساس روایات پیشوایان معصوم علیه السلام صورت می گیرد و علم آنان نیز از علم الهی نشأت گرفته و نه محدودیت علم بشر را

دارند و نه خطا در کلام آن ها راه دارد، ولی استفاده ی یقینی از مفاد همه ی روایات مهدوی و ترسیم حقیقی و حتمی حرکت امام بر اساس آن ها، با چند مشکل روبرو است.

اولاً؛ شیعه معتقد به بداء است و این اصل را در مورد چگونگی حرکت حضرت مهدی علیه السلام نیز محتمل می داند. لذا ممکن است با تغییر برخی شرایط و زمینه ها، برخی حوادث به گونه ای دیگر رقم بخورد.

ثانیاً؛ برخی از روایات مورد بحث، از جهت سند و محتوا دارای اشکال است.

ثالثاً؛ در مواردی، ائمه علیهم السلام با توجه به سطح فهم مخاطب و شرایط آن زمان، مطالب را به نحوی تبیین می کردند که فهم کامل منظور ایشان را برای ما دشوار کرده است. برای مثال، در برخی روایات مطرح شده که در زمان ظهور، برخی از یاران حضرت، سوار بر ابر از شهر و منطقه ی خود به سوی مکه می آیند. اما سؤال این است که «سوار بر ابر» به چه معنا است؟ آیا امکان دارد که شخصی سوار بر تکه ای ابر شود؛ آن هم به گونه ای که مردم هم بتوانند او را ببینند؟ مراد حقیقی از

این کلام امام چیست؟

بنابر آن چه گفته شد، در این نوشتار، سعی خواهیم کرد ضمن ترسیم کلی حرکت و قیام حضرت مهدی علیه السلام، بیان و توضیح برخی از جزئیات را نیز به صورت احتمال، فرا روی خوانندگان قرار دهیم؛ تا علاوه بر فراهم شدن بستری برای آشنایی مناسب نسبت به خط سیر حضرت، احتمالات مختلف نیز در نظر گرفته شود.

منابع نوشتار

از آن جا که بنا در این نوشتار، بر ترسیم کلی حرکت حضرت علیه السلام به صورت صحیح و مورد قبول از نظر عقل و روایات است، سعی شده تا از منابع اصلی و قابل اعتبار، بهره گیری شود و روایاتی مورد استفاده قرار گیرد که در کتب اصلی و قدیمی، مطرح، و به صورت متعدد، ذکر شده باشد.

ص: ۱۹

بخش دوم: سیر ظهور

اشاره

ص: ۲۱

فصل اول: مقدمات ظهور

اشاره

در ابتدا ذکر این نکته بسیار مهم است که آن چه در ادامه خواهد آمد، قطعی و یقینی نیست؛ بلکه بر اساس روایات، چنین نتیجه ای به دست آمده است.

ندای آسمانی

هنگامی که شرایط ظهور منجی فراهم شود و خداوند، زمان را برای امر ظهور مناسب بداند، مردم را بر این مهم، آگاه می-کند؛ تا جهانیان از اراده ی الهی بر تحقق ظهور، مطلع شوند. این زنگ بیدار باش _ که همان علائم ظهور و مخصوصاً ندای آسمانی در سال قبل از ظهور است _ به مردم، این آگاهی را می دهد که خداوند، اجازه ی ظهور را صادر کرده است.

از امام رضا علیه السلام در حدیثی، چنین نقل شده است: «به ناچار فتنه ای شدید و مصیبتبار رخ می دهد که در آن، هر دوستی و صمیمیت از بین می رود و آن، زمانی است که شیعه، سومین نفر از فرزندان من (امام حسن عسکری علیه السلام) را از دست بدهد؛ که اهل آسمان و زمین بر او بگریند. چه بسیار مردان و زنان با ایمان که هنگام ناپدید شدن آب گوارا (امام دوازدهم) دلسوخته و اندوهناک خواهند بود. گویا آنها را می بینم که در ناامیدترین حالت می باشند. در آن هنگام، به ندایی که آن را از دور می شنوند و گویی از نزدیک شنیده اند، فراخوانده می شوند و آن ندا، رحمت برای مؤمنان و عذاب برای کافران خواهد بود». مردم پرسیدند: «آن ندا کدام است؟» فرمودند: «ندایی در ماه رجب؛ که سه مرتبه از آسمان شنیده خواهد شد...» (۱).

۱- «لَا بُدَّ مِنْ فِتْنَةٍ صَمَاءَ صَيْلَمَ يَسْقُطُ فِيهَا كُلُّ بَطَانَةٍ وَ وَّلِيحِهِ وَ ذَلِكُمْ عِنْدَ فِقْدَانِ الشَّيْعَةِ الثَّلَاثِ مِنْ وُلْدِي يَبْكِي عَلَيْهِ أَهْلُ السَّمَاءِ وَ أَهْلُ الْأَرْضِ وَ كَمْ مِنْ مُؤْمِنٍ مُتَأَسِّفٍ حَزَانُ حَزِينٍ عِنْدَ فَقْدِ الْمَاءِ الْمَعِينِ كَأَنِّي بِهِمْ أَسْرَّ مَا يَكُونُونَ وَ قَدْ نُودُوا نِدَاءً يَسْمَعُهُ مَنْ بَعْدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرَّبَ يَكُونُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَ عَذَابًا عَلَى الْكَافِرِينَ فَقُلْتُ وَ أَيُّ نِدَاءٍ هُوَ قَالَ يُنَادُونَ فِي رَجَبٍ ثَلَاثَةَ أَصْوَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ...». غیبت طوسی، باب علائم ظهور، ص ۴۳۹، ح ۴۳۱؛ غیبت نعمانی، ب ۱۰، ح ۲۸؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۵، ص ۱۷۰، ح ۱۵۹۷ و بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۹، ح ۲۸.

از امام صادق علیه السلام نیز نقل شده است که فرمودند: «قائم علیه السلام خروج نمی کند؛ تا آن که در شب بیست و سوم ماه رمضان که شب جمعه خواهد بود، از دل آسمان، ندایی به اسم او بلند شود».^(۱)

مکه محل ظهور

بر اساس روایات متعددی که از ائمه ی بزرگوار : صادر شده است، مکه و مسجد الحرام، مکان ظهور امام زمان علیه السلام خواهد بود؛ از این رو، پس از آنکه در ماه رجب و ماه

۱- «وَأَمَّا يُخْرُجُ الْقَائِمُ حَتَّى يُنَادِيَ بِاسْمِهِ مِنْ جَوْفِ السَّمَاءِ فِي لَيْلِهِ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لَيْلَةَ جُمُعَةٍ». غیبت نعمانی، ب ۱۶، ح ۶؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۴۷۲، ح ۱۰۳۶؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۱۹، ح ۴۸.

رمضان، ندای آسمانی، نزدیک بودن زمان ظهور را اعلام کرد، نگاه همه ی دوستان و دشمنان به طرف مکه دوخته می شود.

امام باقر علیه السلام در همین رابطه فرموده اند: «به درستی که قائم علیه السلام در میان گروهی به عددِ اهل بدر^(۱)، از گردنه ی ذی طوی (کوهی کنار مکه) پائین می آید؛ تا آن که پشت خود را به حجر الاسود تکیه می دهد و پرچم پیروزی را به اهتزاز در می آورد»^(۲).

از ظاهر روایات، چنین استفاده می شود که حضرت مهدی علیه السلام در آستانه ی ظهور، در شهر مدینه به سر می برند و از آن جا به طرف مکه خواهند رفت. برای مثال، وجود مقدس امام صادق علیه السلام در پاسخ یعقوب سراج که از ایشان

۱- سربازان اسلام در جنگ بدر به تعداد سیصد و سیزده نفر بودند.

۲- «أن القائم يهبط من ثنية ذی طوی فی عده أهل بدر ثلاثمائة و ثلاثة عشر رجلا حتی یسند ظهره إلى الحجر الأسود و یهز الراية الغالبه». غیبت نعمانی، ب ۲۰، ح ۹؛ معجم احادیث امام مهدی، ج ۳، ص ۲۴۳، ح ۷۷۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱، ح ۹۱.

درباره ی زمان فرج پرسیده بود، فرموده-اند: «صاحب این امر، در حالی که میراث پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم را به همراه دارد، از مدینه به طرف مکه خارج می شود... تا به مکه فرود آید... و از خداوند، برای ظهور، اجازه بخواهد... پس در این هنگام، صاحب این امر ظهور خواهد کرد...» (۱).

لازم به ذکر است که در قطعی بودن مکه و مسجدالحرام به عنوان محل ظهور و حرکت انقلابی حضرت مهدی علیه السلام میان همه-ی مسلمین، اعم از شیعه و اهل سنت، اتفاق نظر می باشد؛ زیرا روایات متعدد و متنوعی که در این مورد صادر شده، راه شک و شبهه را مسدود کرده است. برای مثال، در برخی روایات، سخن از بیعت مردم با حضرت، در کنار درِ کعبه به میان آمده و در برخی، از سخنان آن عزیز در کنار کعبه، یاد شده است.

۱- «خَرَجَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ بِمُتْرَاثِ رَسُولِ اللَّهِ... حَتَّى يَنْزِلَ مَكَّةَ... وَ يَسْتَأْذِنُ اللَّهَ فِي ظُهُورِهِ... فَيُظْهِرُهُ عِنْدَ ذَلِكَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ»؛ کافی، ج ۸، ص ۲۴۴.

راهیان مکه

افرادی که پس از اعلام ظهور حضرت، به طرف مکه حرکت می کنند را می توان به دو دسته تقسیم کرد: یاران حضرت و دشمنان ایشان (لشکر سفیانی).

یاران

همگام با حرکت حضرت مهدی علیه السلام به طرف مکه، یاران و اصحاب آن بزرگوار نیز حرکت خود را به طرف مکه، آغاز می کنند. به نظر می آید حضور یاران امام مهدی علیه السلام در مکه، به دو صورت تحقق می یابد:

الف) به صورت عادی؛ به این معنا که وقتی ندای آسمانی، نزدیکی ظهور را به اطلاع جهانیان رساند، برخی از یاران، مقدمات سفر به طرف مکه را فراهم کرده و همراه با زائران بیت الله و حاجیان، برای انجام مناسک حج و حضور نزد امام زمان علیه السلام به سوی مکه، به راه می افتند.

ب) به صورت غیر عادی و اعجاز گونه؛ به این معنا که در زمان ظهور، برخی از یاران، به امداد خداوند و به وسیله ی طی الارض،

وارد مکه خواهند شد. به این معنا که اصحاب و یاران حضرت مهدی علیه السلام در هر کجای زمین باشند، خداوند، آن ها را هنگام ظهور در مکه جمع می کند. چنان چه در روایتی از امام باقر علیه السلام نقل شده است: «...پس هر کس در راه باشد، در آن ساعات خواهد رسید و کسی که (نتوانسته باشد حرکت کند و) در راه نباشد، (به هنگام صبح ظهور) از بستر خود، ناپدید می شود و این همان فرمایش امیر مؤمنان، حضرت علی علیه السلام است که فرمود: گم شدگان از بسترهایشان و نیز همان قول خداوند است که در نیکی ها پیشی بجوئید. هر کجا که باشید، خداوند، همگی شما را باز می آورد».^(۱)

چند نکته پیرامون اجتماع یاران

اشاره

در مورد اجتماع یاران، چند نکته، قابل

۱- «فَمِنْ ابْتُلِيَ فِي الْمَسِيرِ وَافَاهُ فِي تِلْمَكِ السَّاعَةِ وَ مَنْ لَمْ يُبْتَلِ بِالْمَسِيرِ فَقَدْ عَنِ فَرَاشِهِ ... هُوَ وَ اللَّهُ قَوْلُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (الْمَفْقُودُونَ عَنْ فُرُشِهِمْ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ فَاسْتَبَقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا). نعمانی، ب ۲۰، ح ۶؛ معجم احادیث امام مهدی (، ج ۵، ص ۲۶، ح ۱۴۵۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱، ح ۹۱.

تذکر است:

الف) پراکندگی یاوران در نقاط مختلف زمین

جناب عبدالعظیم حسنی می گوید: «به امام جواد علیه السلام عرض کردم: امیدوارم شما قائم اهل بیت محمد علیهم السلام باشید؛ که زمین را پر از عدل و داد می نماید؛ هم-چنان که آکنده از ظلم و جور شده باشد. حضرت فرمود: ای ابالقاسم! هیچ یک از ما (اهل بیت علیهم السلام) نیست، مگر آن که قائم به امر خدای تعالی و هادی به دین الهی است. اما قائمی که خدای متعال توسط او زمین را از اهل کفر و انکار، پاک می سازد، کسی است که ولادتش بر مردم پوشیده و شخصش از ایشان نهان است... اصحاب او به تعداد اهل (جنگ) بدر و از نقاط مختلف زمین هستند...» (۱).

۱- «عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ حَسَنِيِّ قَالَ قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى إِنْ لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ الْقَائِمَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا مِنَّا إِلَّا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ وَهَادٍ إِلَى دِينِ اللَّهِ وَ لَكِنَّ الْقَائِمَ الَّذِي يُطَهِّرُ اللَّهَ (بِهِ) الْأَرْضَ مِنَ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالْجُحُودِ وَيَمْلؤها عَدْلًا وَقِسْطًا هُوَ الَّذِي تُخْفَى عَلَى النَّاسِ وَلَدَاتُهُ وَيَغِيبُ عَنْهُمْ شَخْصُهُ... يَجْتَمِعُ إِلَيْهِ مِنْ أَصْحَابِهِ عِدَّةُ أَهْلِ بَدْرٍ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَقَاصِي الْأَرْضِ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا». كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۷، ح ۲؛ معجم احاديث امام مهدي (ج ۵، ص ۳۹، ح ۱۴۶۰؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۳، ح ۱۰.

(ب) سرعت گرد آمدن یاوران

اجتماع یاران و اصحاب آن بزرگوار، به سرعت انجام می پذیرد. امام باقر علیه السلام در توصیف چگونگی این تجمع فرموده اند: «در این قول خداوند: به سوی خیرها سبقت بگیرید، خیرات، ولایت اهل بیت: است و در این قول خداوند هر کجا که باشید، خداوند، همه ی شما را می آورد، مراد، اصحاب قائم علیه السلام است که سیصد و سیزده نفر می باشند. قسم به خدا، آن ها «امت معدوده» هستند (که خداوند، در آیه ی ۸ سوره هود، از آن ها یاد کرده است) و مانند پاره های ابر پائیزی، در یک ساعت گرد هم می آیند.» (۱)

۱- «فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَمَا تُكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ جَمِيعًا) قَالَ: الْخَيْرَاتِ الْوَلَايَةِ، وَقَوْلُهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (أَيْنَمَا تُكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا) يَعْنِي: اصْحَابَ الْقَائِمِ الثَّلَاثِمَائَةِ وَالبُضْعَةَ عَشْرَ رَجُلًا، قَالَ: وَهُمْ وَاللَّهُ «الْأُمَّةُ الْمَعْدُودَةُ» قَالَ: يَجْتَمِعُونَ وَاللَّهُ فِي سَاعَةٍ وَاحِدَةٍ قَزَعُ كَقَزَعِ الْخَرِيفِ». کافی، ج ۸، ص ۳۱۳، ح ۴۸۷؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۸، ح ۱۴۵۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۸، ح ۲۶.

به نظر می‌رسد، یارانی که به سرعت و گاه، به صورت اعجاز آمیز در مکه حاضر می‌شوند، همان ۳۱۳ نفر می‌باشند و بقیه ی یاران، به صورت عادی و با طی کردن مسیر به حضرت مهدی علیه السلام ملحق می‌شوند و در جریان انقلاب، همراه ایشان خواهند بود.

(ج) حرکت اعجاز آمیز برخی از یاران

در مورد کیفیت سیر اعجاز آمیز برخی از یاران امام زمان علیه السلام از زبان امام باقر علیه السلام چنین نقل شده است: «اصحاب قائم علیه السلام ۳۱۳ نفر، مرد عجم هستند؛ که پاره ای از آنان در میان ابر، حمل داده شده و به نام، نام پدر، نسب و خصوصیات شناخته می‌شوند و بعضی از آنان، در حالی که در بستر خود خوابیده اند، به مکه برده می‌شوند و بدون قرار قبلی، با او دیدار

می کنند» (۱). البته حقیقت این مطالب، برای ما روشن نیست.

(د) رجعت برخی از یاران از دنیا رفته

از برخی روایات، چنین برمی آید که در میان یاران خاص آن بزرگوار، که از جانب خداوند متعال، برگزیده خواهند شد، مؤمنان پاک و خالصی هستند که قبل از قیام امام، از دنیا رفته اند. اینان، هنگام ظهور حضرت، به دنیا باز خواهند گشت و در رکاب ایشان، جان فشانی خواهند کرد.

در روایتی از مفضل بن عمر به نقل از امام صادق علیه السلام آمده است: «همراه قائم علیه السلام ۲۷ نفر مرد، ۱۵ نفر از قوم حضرت موسی علیه السلام که هدایت به حق می کردند و به عدالت حکم می نمودند، ۷ نفر از اصحاب کهف، یوشع بن نون (وصی

۱- « أَصْحَابُ الْقَائِمِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا أَوْلَادُ الْعَجَمِ بَعْضُهُمْ يُحْمَلُ فِي السَّحَابِ نَهَارًا يُعْرَفُ بِاسْمِهِ وَ أَسْمِ أَبِيهِ وَ نَسَبِهِ وَ حَلِيقَتِهِ وَ بَعْضُهُمْ نَائِمٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَيُرَى فِي مَكَّةَ عَلَى غَيْرِ مِيْعَادٍ». غیبت نعمانی، ب ۲۰، ح ۸؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۸۳، ح ۸۲۰؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۹، ح ۱۵۷.

حضرت عیسیٰ علیه السلام، سلمان، ابودجانه ی انصاری، مقداد و مالک اشتر از پشت کوفه (یا کعبه) خارج می شوند. پس اینان، از انصار و حاکمان دولت ایشان می-باشند».(۱)

ه) همراهی زنان در قیام

زنان نیز در این حرکت بزرگ، همگام با مردان، حاضر خواهند بود و به وظایفی که به آنان سپرده می شود، اقدام خواهند کرد.

امام باقر علیه السلام ضمن روایتی طولانی فرموده اند: «قسم به خدا ۳۱۳ نفر می آیند؛ که در میان آن ها ۵۰ زن است».(۲)

- ۱- «يَخْرُجُ مَعَ الْقَائِمِ (مِنْ ظَهْرِ الْكُوفَةِ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ رَجُلًا خَمْسَةَ عَشَرَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى) الَّذِينَ كَانُوا يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ وَ سَبْعَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكَهْفِ وَ يُوْسَعُ بْنُ نُونٍ وَ سِلْمَانُ وَ أَبُو دَحْيَانَہَ الْأَنْصَارِيُّ وَ الْمِقْدَادُ وَ مَالِكُ الْأَشْتَرِ فَيَكُونُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ أَنْصَارًا وَ حُكَّامًا». ارشاد مفید، ص ۳۶۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۱۲۲، ح ۱۵۴۳؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۰، ح ۹۵.
- ۲- «و یجیءُ واللہ ثلاثمائه و بضعه عشر رجلاً فیہم خمسون امرأه». معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۰، ح ۱۴۵۲.

دشمنان

پس از اعلام خبر ظهور، سپاهی از مخالفان و دشمنان حضرت _ که در روایات، «لشکر سفیانی» خوانده شده اند _ نیز حرکت به طرف سرزمین وحی را آغاز می کنند؛ تا به جنگ حضرت رفته و به زعم خود، انقلاب منجی مستضعفان را با شکست روبرو کنند.

انگیزه ی حرکت آنان، کاملاً روشن است؛ زیرا مانند سایر جباران و زورمداران، حیات و قدرت خود را در سایه ی نابودی حق می دانند و طبیعی است که با هر حرکت حقیقت‌طلبانه ای به مبارزه برخیزند؛ به ویژه، اگر هدف این خیزش، نابودی کامل همه ی دژهای ظلم و سنگرهای ستم باشد و مصالحه با هیچ حکومت ظالمانه ای را برنتابد.

در حدیث بلندی از امام باقر علیه السلام پیرامون اوضاع و حوادث زمان ظهور، آمده است: «سفیانی، گروهی را به سمت مدینه روانه می کند و حال آن که مهدی علیه السلام از آن جا رهسپار مکه می شود. پس به فرمانده-ی سپاه سفیانی خبر می رسد که مهدی علیه السلام به جانب مکه بیرون شده است. او لشکری را به دنبال حضرت،

روانه می کند؛ ولی نمی توانند او را ببینند. سرانجام امام مهدی علیه السلام با حالت نگرانی، مانند سنت حضرت موسی علیه السلام، داخل مکه می شود» (۱).

چگونگی اطلاع یافتن دشمنان از امر ظهور و کجایی سرزمین قیام، تا حدی روشن است؛ چرا که پس از ندای آسمانی، دشمنان نیز مانند مؤمنان، طبیعتاً از آن حادثه ی بزرگ، آگاه می شوند.

اجتماع و ملاقات یاران با حضرت

چنین به نظر می رسد که پس از آن که یاران حضرت مهدی علیه السلام به صورت عادی یا اعجاز گونه، در مکه حاضر شدند، ابتدا با حضرت، دیدار خواهند داشت.

چنان چه از وجود مقدس امام باقر علیه السلام نقل شده که ایشان در حالی که به ناحیه ی ذی

۱- «وَيَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ بَعَثًا إِلَى الْمَدِينَةِ فَيَنْفِرُ الْمَهْدِيُّ مِنْهَا إِلَى مَكَّةَ فَيَبْلُغُ أَمِيرَ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ أَنَّ الْمَهْدِيَّ قَدْ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ فَيَبْعَثُ جَيْشًا عَلَى أَثَرِهِ فَلَا يُدْرِكُهُ حَتَّى يَدْخُلَ مَكَّةَ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ عَلَى سَيْئَةِ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ...». نعمانی، ب ۱۴، ح ۶۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۷، ح ۱۰۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۳، ح ۱۴۵۲).

طوی (کوهی در اطراف مکه) اشاره می-نمود، فرمودند: «صاحب این امر در یکی از این دره ها، غیبت خواهد داشت؛ تا آن که قبل از خروج او، خادم مخصوصش _ که پیوسته همراه اوست _ با برخی از اصحاب او ملاقات می کند و می گوید: شما چند نفرید؟ آنان می-گویند: حدود چهل مرد. پس می گوید: اگر صاحب خود را ببینید، چه خواهید کرد؟ آنان پاسخ می دهند: به خدا سوگند، اگر به ما دستور بدهد که کوه ها را از جا بکنیم، خواهیم کند. او در شب بعد، دوباره نزد آنان خواهد آمد و خواهد گفت: ده نفر از رهبران و برگزیدگان خود را نشان دهید. آنان، ده نفر را به او معرفی خواهند کرد. پس او، آنان را به همراه خود خواهد برد تا امامشان را ملاقات کنند و او، آنان را وعده ی شب بعد، خواهد داد.» (۱)

۱- «يَكُونُ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبُهُ فِي بَعْضِ هَذِهِ الشُّعَابِ ثُمَّ أَوْمَأَ يَدَيْهِ إِلَى نَاحِيَةِ ذِي طُوًى حَتَّى إِذَا كَانَ قَبْلَ خُرُوجِهِ بِلَيْلَتَيْنِ انْتَهَى الْمَوْلَى الَّذِي يَكُونُ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَلْقَى بَعْضَ أَصْحَابِهِ فَيَقُولُ كَمْ أَنْتُمْ هَاهُنَا فَيَقُولُونَ نَحْوُ مِنْ أَرْبَعِينَ رَجُلًا فَيَقُولُ كَيْفَ أَنْتُمْ لَوْ قَدُ رَأَيْتُمْ صَاحِبَكُمْ فَيَقُولُونَ وَاللَّهِ لَوْ يَأْوِي بِنَا الْجِبَالِ لَأَوَيْنَاهَا مَعَهُ ثُمَّ يَأْتِيهِمْ مِنَ الْقَابِلَةِ فَيَقُولُ لَهُمْ أَتَيْرُوا إِلَى ذَوِي أَسْمَانَكُمْ وَ أَخْيَارِكُمْ عَشْرَةَ [عَشْرَةَ] فَيَسْتَبْرِئُونَ لَهُ إِلَيْهِمْ فَيَنْطَلِقُ بِهِمْ حَتَّى يَأْتُونَ صَاحِبَهُمْ وَيَعُدُّهُمْ إِلَى اللَّيْلِ الَّتِي تَلِيهِ». غیبت نعمانی، ب، ۱، ح ۳۰؛ معجم احادیث امام مهدی (ع، ج ۵، ص ۲۶، ح ۱۴۵۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱، ح ۹۱.

اما روشن نیست که مراد از «وعده ی شب بعد» چیست. آن چه از روایت دیگر استفاده می شود، اجتماع همه ی یاران، نزد حضرت، به منظور حرکت به طرف مسجد الحرام است؛ که گویا شب هنگام، صورت خواهد گرفت.

قتل نفس زکیه

بر اساس روایات، ۱۵ شب قبل از وقوع ظهور، شخصی در مسجد الحرام کشته می شود. قتل وی _ که به «قتل نفس زکیه» مشهور است _ یکی از پنج علامت حتمی ظهور محسوب می شود. چنان چه از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «بین قیام قائم علیه السلام و کشته شدن نفس زکیه، پانزده شب، فاصله

خواهد بود» (۱).

از برخی روایات استفاده می شود که این شخص، جوانی است از فرزندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و از آن جا که انسان پاک و وارسته ای بوده و بدون گناه کشته می شود، به «نفس زکیه» معروف گردیده است.

در فرازی از روایت امام باقر علیه السلام، محل شهادت وی، مسجد الحرام، مطرح شده است: «و جوانی از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم که نام او، محمد بن حسن، نفس زکیه است، بین رکن و مقام کشته می شود» (۲).

در مورد علت و کیفیت کشته شدن وی نیز در روایت دیگری از امام باقر علیه السلام چنین نقل

۱- «لیس بین قیام قائم آل محمّد و بین قتل النفس الزکیه الا- خمسہ عشر لیلہ». معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۹۱، ح ۸۲۷؛ کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۵۷، ح ۲؛ غیبت طوسی، ف ۷، ص ۴۴۵، ح ۴۴۰؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۰۳، ب ۲۵، ح ۳۰.

۲- «وَقِيلَ غُلَامًا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ ص بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ النَّفْسُ الزَّكِيَّةُ». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ب ۳۲، ح ۱۶؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۱، ح ۲۴.

شده است: «حضرت قائم علیه السلام به اصحاب خود می گوید: ای قوم، اهل مکه مرا نمی خواهند؛ ولی من کسی را به سوی آنان می فرستم؛ تا حجت را بر ایشان، تمام، و به آن چه سزاوار است، بر آن ها احتجاج کند. پس، مردی از اصحاب خود را فرا می خواند و به او می فرماید: به سوی اهل مکه برو و از طرف من به آنان بگو: به درستی که ما اهل بیت رحمت و معدن رسالت و خلافت و از فرزندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و از تبار و سلاله ی پیامبرانیم. ما مورد ظلم و ستم واقع شده ایم و حق ما را از زمانی که پیامبران از دنیا رفت، گرفته اند. پس اکنون ما شما را به یاری می طلبیم؛ پس ما را یاری کنید. اما چون آن جوان، این کلام را بگوید مردم به سوی او بروند و او را بین رکن و مقام، ذبح کنند و اوست نفس زکیه» (۱).

۱- «يَقُولُ الْقَائِمُ (لِأَصْحَابِهِ يَا قَوْمَ إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ لَا يُرِيدُونَنِي وَ لَكِنِّي مُرْسَلٌ إِلَيْهِمْ لِأَحْتَجَّ عَلَيْهِمْ بِمَا يَتَّبِعُونِي لِأَنْ يَحْتَجَّ عَلَيْهِمْ فَيَدْعُو رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ فَيَقُولُ لَهُ أَمُضْ إِلَيَّ يَا أَهْلَ مَكَّةَ فَقُلْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ أَنَا رَسُولُ فَلَانٍ إِلَيْكُمْ وَ هُوَ يَقُولُ لَكُمْ إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ الرَّحْمَةِ وَ مَعِيدِنَا الرِّسَالَةِ وَ الْخِلَافَةِ وَ نَحْنُ ذُرِّيَّةُ مُحَمَّدٍ وَ سِلَالَةُ النَّبِيِّينَ وَ إِنَّا قَدْ ظَلَمْنَا وَ اضْطُهِدْنَا وَ قَهَرْنَا وَ ابْتَرْنَا حَقَّنَا مُنْذُ قُبُضِ نَبِيِّنَا إِلَى يَوْمِنَا هَذَا فَنَحْنُ نَسْتَنْصِرُكُمْ فَانصُرُونَا فَإِذَا تَكَلَّمَ هَذَا الْفَتَى بِهَذَا الْكَلَامِ أَتَوْا إِلَيْهِ فَذَبَّحُوهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ وَ هِيَ النَّفْسُ الزَّكِيَّةُ».

معجم احاديث امام مهدي (، ج ۳، ص ۲۹۴، ح ۸۳۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷، ح ۸۱).

ص: ۴۱

فصل دوم: ظهور منجی

اشاره

پس از آنکه شرایط ظهور حضرت مهدی علیه السلام فراهم شد و خداوند، به ایشان، اجازه ی ظهور داد، در میان مردم، ظاهر می شوند و انقلاب بزرگ خود را آغاز می کنند. کیفیت و چگونگی اعلام ظهور را می توان چنین به تصویر کشید:

حرکت به طرف مسجد الحرام

با بررسی روایات مربوط به ظهور، می توان دریافت که پس از حضور یاران در مکه و دیدار آنان با حضرت، همگی در کوه ذی طوی مستقر می شوند. این استقرار، زمان کوتاهی بیش تر نخواهد بود؛ تا این که با اذن الهی و در روز موعود، امام علیه السلام و یاران به طرف مسجد

الحرام، حرکت، و از کنار کعبه، ظهور عدالت را اعلام می کنند.

امام باقر علیه السلام در این باره فرموده-اند: «همانا قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف در میان گروهی به عدد اهل بدر (۳۱۳ نفر) از گردنه ی ذی طوی پائین می آید؛ تا این که پشت خود را به حجر الاسود تکیه می دهد و پرچم پیروزی را به اهتزاز در می آورد.»^(۱)

روز حرکت

آن چه تقریباً مسلم و مورد پذیرش است، این است که آغاز قیام بزرگ و جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مقارن با روز عاشورا خواهد بود. این مطلب، در روایات مختلفی، مورد اشاره واقع شده است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «در شب بیست و سوم (ماه رمضان) به اسم قائم علیه السلام ندا داده می شود و در روز عاشورا قیام می کند

۱- «إِنَّ الْقَائِمَ يَنْتَظَرُ مِنْ يَوْمِهِ ذِي طُوًى فِي عِدَّةِ أَهْلِ يَدْرِ ثَلَاثِينَ إِثْمًا وَ ثَلَاثِينَ عَشَرَ رَجُلًا حَتَّى يُسَيِّدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْحَجْرِ وَيَهْزُ الرِّايَةَ الْمُغَلَّبَةَ». غیبت نعمانی، ب ۲۰، ح ۹؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۴۳، ح ۷۷۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۰، ح ۱۵۸.

و آن، روزی است که امام حسین علیه السلام در آن، کشته شد.^(۱) در روایت دیگری نیز از ایشان، آمده است: «قائم علیه السلام در روز عاشورا قیام می کند».^(۲)

شاید حکمت این تقارن، در این باشد که امام مهدی علیه السلام ادامه دهنده ی همان حرکتی خواهد بود که جد بزرگوارشان، امام حسین علیه السلام در کربلا و در روز عاشورا پایه ریزی کرد.

البته در این که آن روز عاشورایی که امام زمان علیه السلام در آن، قیام می کند، کدام روز از روزهای هفته خواهد بود، اختلاف است. برخی، طبق بعضی روایات، آن روز را روز شنبه می دانند؛ مانند روایتی که از امام صادق علیه السلام در ارشاد مفید بیان شده است. حضرت در ضمن آن روایت، می فرماید: «گویا او را می بینم که در

۱- «ینادی باسم القائم علیه السلام فی ليله ثلاث و عشرين و یقوم فی یوم عاشوراء و هو الیوم الذی قتل فیہ الحسین بن علی ۸». ارشاد، ص ۳۶۱؛ معجم احادیث امام مهدی(ع)، ج ۳، ص ۴۸۹، ح ۱۰۶۰.

۲- «یقوم القائم یوم عاشوراء». غیبت نعمانی، ب ۱۴، ح ۶۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۷، ح ۵۶.

روز شنبه، دهم محرم، بین رکن و مقام ایستاده است و جبرئیل ندای بیعت سر می-دهد و شیعیان از اطراف به سمت ایشان می-آیند» (۱). از امام باقر علیه السلام نیز نقل شده است: «قائم علیه السلام روز شنبه و عاشورا خروج می-کند؛ روزی که در آن، امام حسین علیه السلام کشته شد» (۲).

در عین حال، برخی دیگر، روز جمعه را روز ظهور می دانند. اینان نیز به روایتی تمسک می کنند که از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «قائم ما اهل بیت: در روز جمعه خروج می کند» (۳).

شاید بتوان این روایات را چنین جمع

۱- «كأني به يوم السبت العاشر من المحرم قائم بين الركن و المقام جبرئيل (بين يديه ينادي بالبيعة ليمضين إليه شيعته من أطراف الأرض)». ارشاد، ج ۲، ص ۳۷۹.

۲- «يَخْرُجُ الْقَائِمُ (يَوْمَ السَّبْتِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي قُتِلَ فِيهِ الْحُسَيْنُ)». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۵۷، ح ۱۹؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۹۳، ح ۸۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۵، ح ۱۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۹۰، ح ۳۰ و بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۹۰، ح ۳.

۳- «يَخْرُجُ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ». خصال، ج ۲، ص ۳۹۴، ح ۱۰۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۴۹۶، ح ۱۰۶۷؛ بحار الانوار، ج ۷، ص ۵۹، ح ۳.

کرد؛ که روز ظهور، روز جمعه است؛ اما روز شنبه، روزی است که لشکر ده هزار نفری حضرت، در مکه گرد آمده و تحت فرماندهی آن امیر بزرگ، جنگ با مشرکان را شروع خواهند کرد.

اعلام ظهور در مسجد الحرام

زمانی که حضرت با یاران، وارد مسجد الحرام می شوند، نزد مقام ابراهیم رفته و در آن جا چهار رکعت نماز می خوانند.

در حدیثی از امام باقر علیه السلام آمده است: «امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از عقبه ی طوی، همراه با ۳۱۳ نفر مرد، به تعداد اصحاب بدر، خارج می شود و پائین می آید؛ تا این که به مسجد الحرام وارد می شود و نزد مقام ابراهیم، چهار رکعت نماز می خواند».^(۱)

در روایات عامه (اهل سنت)، ورود امام

۱- «يَخْرُجُ فِيهِبِطُ مِنْ عَقْبِهِ طُوى فِي ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ وَ ثَلَاثَةِ عَشَرَ رَجُلًا عَدَّهُ اَهْلُ يَدْرِ حَتَّى يَأْتِيَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَيَصِلُ اِلَيْهِ فِيهِ عِنْدَ مَقَامِ اِبْرَاهِيمَ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ». معجم احاديث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۹۴، ح ۸۳۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷، ح ۸۱).

مهدی علیه السلام در هنگام عشاء ذکر شده است. ابن حماد از امام باقر علیه السلام نقل کرده است: «مهدی علیه السلام هنگام عشاء، به مکه ظاهر می شود... پس هنگامی که نماز عشاء را خواند، ندا می دهد»^(۱).

سخن حضرت

سپس حضرت به طرف کعبه رفته و کنار آن بیت شریف و نزد حجرالاسود، آن سنگ بهشتی، قرار می گیرد و با سخنان زیبا و رسای خود، ظهور حجت حق را اعلام می کند.

در لسان برخی از روایات، به فرازهایی از کلام آن بزرگوار، اشاره شده است. از امام باقر علیه السلام نقل شده است: «پس هنگامی که او خروج کند، پشت خود را به کعبه، تکیه دهد و نزد او ۳۱۳ نفر اجتماع کنند؛ و اول چیزی که بگوید، این آیه ی شریفه است: بقیه الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین. سپس بگوید: من بقیه الله و حجت و خلیفه ی او بر

۱- «یظهر المهدی بمکه عند العشاء... فإذا صلی العشاء نادى بأعلا صوته». معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۲۹۵، ح ۸۳۲.

ایشان در آن هنگام، خطبه ای نیز قرائت می کنند؛ که به نقل از امام باقر علیه السلام چنین است:

«ای مردم! ما از خدا یاری می طلبیم. چه کسی (دعوت) ما را پاسخ می گوید؟ به درستی که ما خاندان پیامبران، محمد صلی الله علیه و آله و سلم، و شایسته ترین مردم به او و خداوند می باشیم. پس هر که با من، درباره ی آدم علیه السلام احتجاج کند، پس من سزاوارترین مردم به آدم علیه السلام هستم؛ و هر کس با من، درباره ی نوح علیه السلام احتجاج کند، پس من سزاوارترین مردم به نوح علیه السلام هستم؛ و هر کس با من، درباره ی ابراهیم علیه السلام به احتجاج پردازد، پس من شایسته ترین مردم به ابراهیم علیه السلام هستم؛ و هر کس درباره ی محمد صلی الله علیه و آله و سلم با من به احتجاج برخیزد، پس من سزاوارترین مردم به محمد صلی الله علیه و آله و سلم هستم؛ و هر کس در مورد

۱- «فإذا خرج أسند ظهره إلى الكعبة واجتمع عنده ثلاثمائة وثلاثة عشر رجلاً، وأول ما ينطق به هذه الآية: (بقية الله خير لكم إن كنتم مؤمنين)، ثم يقول: أنا بقية الله وحجته وخليفته عليكم». معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۴۹۳، ح ۱۰۶۳.

پیامبران با من احتجاج کند، پس من شایسته ترین مردم به پیامبران هستم.

مگر خداوند در کتاب خود نمی فرماید: همانا خداوند، آدم، نوح، آل ابراهیم و آل عمران را بر جهانیان برگزید. فرزندان که برخی از آنان، از نسل پاره ای دیگر هستند و خداوند شنوا و دانا است (۱) پس من یادگاری هستم از آدم علیه السلام؛ و به جا مانده ای از نوح علیه السلام؛ و برگزیده ای از ابراهیم علیه السلام؛ و ممتاز شده ای از محمد صلی الله علیه و آله و سلم. درود خداوند بر همه ی آنان باد.

به راستی، هر کس با من با کتاب خدا احتجاج کند، من شایسته ترین مردم به کتاب خدا هستم؛ و هر کس در مورد سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با من احتجاج کند، من سزاوارترین مردم به سنت او هستم.

پس هر کس که امروز سخن مرا می شنود، به خدا سوگند می دهم، که (سخن مرا) به غائبان ابلاغ کند؛ و به حقّ خدا، حقّ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و به حقّ خودم _ که حقّ خویشاوندی با رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است _ از شما می خواهم که ما

را یاری نمائید و آن کس را که به ما ستم می کند، از ما باز بدارید؛ که ما مورد وحشت و ستم قرار گرفته ایم و از شهرها و فرزندانمان، رانده، و از حَقمان کنار زده شده ایم و بر ما ستم شده است و آنان که بر باطل هستند، بر ما نسبت ناروا بسته اند. پس خدا را، خدا را (به یاد آورید) در حَقِّ ما. ما را خوار نسازید و ما را یاری کنید؛ تا خدای تعالی شما را یاری دهد» (۱).

مراسم بیعت

پس از آن که وجود مقدس امام زمان علیه السلام ظهور خود را اعلام کند و مردم را به سوی خود و یاری از نهضت بزرگ فرا خواند، اولین کسی که با آن بزرگوار، بیعت خواهد کرد، جناب جبرئیل علیه السلام خواهد بود.

در خبر آمده است که بکیر بن اعین از امام صادق علیه السلام پیرامون حجرالاسود و مکان آن

۱- غیبت نعمانی، ب ۱۴، ح ۴۷؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۳۸؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۷، ح ۱۵.

پرسید. حضرت در ضمن پاسخ او فرمود: «در این مکان (رکنی از کعبه که حجر الاسود در آن قرار دارد) پرنده ای بر قائم علیه السلام نازل می شود. پس آن پرنده، اولین کسی است که با او بیعت می کند و قسم به خدا، او جبرئیل علیه السلام است.» (۱)

در روایت دیگری از امام صادق علیه السلام بیعت جبرئیل علیه السلام چنین ترسیم شده است: «هنگامی که خدای متعال به قائم علیه السلام اجازه ی خروج دهد، بالای منبر می رود؛ مردم را به طرف خود دعوت می کند و آن ها را به خدا قسم می دهد که او را در احقاق حق خود یاری کنند و اعلام می-نماید که در میان آن ها به سیره ی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم رفتار می کند.

پس خداوند، جبرئیل را بر می انگیزد تا به سوی او برود و در حطیم (مکانی در مسجد الحرام، بین حجرالاسود و در کعبه و مقام ابراهیم) بر او نازل شود و بگوید: به چه چیزی

۱- «وَمِنْ ذَٰلِكَ الْمَكَانِ يَهْبِطُ الطَّيْرُ عَلَى الْقَوَائِمِ (فَأَوَّلُ مَنْ يُبَايِعُهُ ذَٰلِكَ الطَّائِرُ وَهُوَ وَاللَّهُ جِبْرَائِيلُ)». کافی، ج ۴، ص ۱۸۵، ح ۳؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۴۹۴، ح ۱۰۶۵؛ بحار الانوار، ص ۲۹۹، ح ۶۳.

دعوت می کنی؟ پس قائم علیه السلام او را خبر می دهد. پس جبرئیل می گوید: من اول کسی هستم که با تو بیعت می کنم. دستت را باز کن. پس دست آن حضرت را مسح می کند. پس از او، ۳۱۳ نفر بر حضرت وارد می شوند (مقابل حضرت می آیند) و با او بیعت می کنند. سپس جبرئیل علیه السلام ندا می دهد و مردم را به سوی دعوت الهی و یاری حضرت، فرا می خواند. (۱)

ایشان در جای دیگری فرموده اند: «گویا او را می بینم که در روز شنبه، دهم محرم، بین رکن و مقام ایستاده است و جبرئیل علیه السلام در طرف راست او ندا می دهد: البیعه لله؛ بیعت برای خداست. سپس شیعایش از اطراف

۱- «إِذَا أَدْنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْقَائِمِ فِي الْخُرُوجِ صِدْعَ الْمِثْبَرِ وَ دَعَا النَّاسَ إِلَى نَفْسِهِ وَ نَاشَدَهُمْ بِاللَّهِ وَ دَعَاهُمْ إِلَى حَقِّهِ وَ أَنْ يَسِيرَ فِيهِمْ بِسِيرِهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ يَعْمَلَ فِيهِمْ بِعَمَلِهِ فَيَنْبَعُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ جَبْرَائِيلَ (حَتَّى يَأْتِيَهُ فَيَنْزِلُ عَلَى الْحَطِيمِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: إِلَى أَيِّ شَيْءٍ تَدْعُو؟ فَيُخْبِرُهُ الْقَائِمُ) فَيَقُولُ جَبْرَائِيلُ: أَنَا أَوَّلُ مَنْ يُبَايِعُكَ ابْسُطْ يَدَكَ فَيَمْسِحُ عَلَى يَدِهِ وَ قَدْ وَافَاهُ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ بَضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا فَيُبَايِعُونَهُ». ارشاد مفید، ص ۳۶۳؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۴۹۲، ح ۱۰۶۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷، ح ۷۸.

زمین به سوی او می آیند» (۱).

وقایع مکه

در فاصله ی وقوع ظهور تا زمانی که حضرت، شهر مکه را به قصد سایر بلاد و شروع انقلاب، ترک نمایند، حوادثی رخ می - دهد و حضرت، اقداماتی انجام می دهند؛ که به پاره ای از آن ها اشاره می شود:

لشکریان

اشاره

آن چه از روایات استفاده می شود، حکایت از آن دارد که لشکریان حضرت را دو گروه ملائکه و انسان ها تشکیل می دهند؛ که با اجتماع آنان، قیام و حرکت حضرت شروع می شود.

ملائکه الهی

در روایات متعددی به حضور ملائکه در سپاه امام زمان علیه السلام ، به منظور نصرت و یاری

۱- «كَأَنِّي بِالْقَائِمِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ يَوْمَ السَّبْتِ قَائِمًا بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ بَيْنَ يَدَيْهِ جَبْرَائِيلُ (يُنَادِي الْبَيْعَةَ لِلَّهِ)» . ارشاد، ص ۳۶۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۴۸۹، ح ۱۰۶۰).

ایشان، اشاره شده است.

امام باقر علیه السلام در این رابطه فرموده اند: «ملائکه ای که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم را در جنگ بدر یاری کردند، هنوز در زمین هستند و به آسمان نرفته اند؛ و بالا نخواهند رفت تا آن که صاحب این امر را یاری دهند و آنان، پنج هزار نفرند».^(۱)

امام حسن مجتبی علیه السلام نیز به نقل از پدر بزرگوارش، امیرالمؤمنین علیه السلام، پیرامون وقایع آخرالزمان و قیام ولی عصر علیه السلام فرموده اند: «خداوند، او را با ملائکه ی خود، تأیید و یاری می کند».^(۲)

انسان ها

همان گونه که بیان شد، ظهور حضرت در

- ۱- «إِنَّ الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ نَصَرُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ فِي الْأَرْضِ مَا صَعِدُوا بَعْدُ وَلَا يَصْعَدُونَ حَتَّى يَنْصُرُوا صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ وَهُمْ خَمْسَةُ آلَافٍ». معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۲۸۹، ج ۸۲۴؛ بحار الانوار، ج ۱۹، ص ۲۸۴، ح ۲۶.
- ۲- «يُؤَيِّدُهُ اللَّهُ بِمَلَائِكَتِهِ». معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۱۶۶، ح ۶۹۲؛ بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۰، ح ۴.

مکه همراه با ۳۱۳ نفر تحقق پیدا می کند. پس از ظهور، سایر یاران نیز خود را به مکه می رسانند؛ تا لشکر ده هزار نفری حضرت مهیا شود.

در روایتی از ابو بصیر نقل شده است: «مردی از اهل کوفه از امام صادق علیه السلام پرسید: همراه با قائم علیه السلام چه تعدادی خروج می کنند؟ مردم می گویند به تعداد اصحاب بدر، سیصد و سیزده نفر با او خروج می کنند. حضرت فرمود: او خروج نمی کند، مگر همراه با صاحبان قدرت و صاحبان قدرت، کمتر از ده هزار نفر نمی باشند»^(۱).

از این روایت به خوبی استفاده می شود که بین ظهور و خروج حضرت، تفاوت است. در روایتی دیگر، کیفیت حرکت حضرت از زبان امام صادق علیه السلام چنین نقل شده است: «قائم علیه السلام خروج نمی کند، مگر آن که حلقه (سپاه)

۱- «مَا يَخْرُجُ إِلَّا فِي أَوْلَى قُوَّهِ وَ مَا يَكُونُ أَوْلُو الْقُوَّةِ أَقَلَّ مِنْ عَشْرَةِ آلَافٍ». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۵۷، ح ۲۰؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۴، ص ۵، ح ۱۰۷۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۳، ح ۳۳.

کامل شود؛ و آن، ده هزار نفر است. جبرئیل علیه السلام طرف راست و میکائیل علیه السلام طرف چپ آن حضرت خواهند بود. سپس پرچم را به اهتزاز در می آورد و با آن حرکت می کند»^(۱).

در روایت دیگری که از عبدالعظیم حسنی نقل شده، به روشنی، شروع حرکت مسلحانه به اجتماع ده هزار مرد، مشروط دانسته شده است. امام جواد علیه السلام بنا بر این نقل، پس از بیان برخی ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام می فرماید: «اصحاب او به تعداد اصحاب بدر، سیصد و سیزده نفر مرد، از نقاط مختلف زمین، به سوی او اجتماع می کنند و این، همان قول خداوند عزیز و جلیل است که هر کجا که باشید خداوند همه شما را می آورد. به درستی که او بر هر کاری توانا است^(۲) و چون این تعداد از اهل اخلاص، گرد او جمع شدند، خدا امر او را ظاهر می کند. پس هنگامی که عقد _ که ده

۱- غیبت نعمانی، ف ۱۹، ح ۲؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ص ۳۷۸، ح ۹۴۰؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۷، ح ۱۵۲.

۲- بقره (۲): ۱۴۸.

هزار نفر مرد هستند _ برای او کامل شد، به اذن خدای عزیز و جلیل، خروج می کند. پس دشمنان خدا را می کشد؛ تا خدای عزیز و جلیل راضی شود». (۱)

انتشار خبر «خسف بیداء»

گفته شد که پس از اعلام ظهور، لشکر سفیانی به طرف مکه به راه می افتند. اما این لشکر شیطانی، قبل از رسیدن به مدینه، در منطقه ای به نام «بیداء» دچار عذاب الهی شده و در زمین، فرو می روند؛ به گونه ای که فقط دو یا سه نفر از آنان، نجات پیدا می کنند؛ تا دیگران را از این واقعه آگاه نمایند.

از وجود مقدس امام باقر علیه السلام ضمن روایت

۱- «أَصْرَحَ حَابُهُ عِدَّةَ أَهْلِ بَدْرٍ ثَلَاثَمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَقَاصِي الْأَرْضِ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فَإِذَا اجْتَمَعَتْ لَهُ هَذِهِ الْعِدَّةُ مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ أَظْهَرَ أَمْرَهُ فَإِذَا أُكْمِلَ لَهُ الْعَقْدُ وَ هُوَ عَشْرَةُ آلَافٍ رَجُلٍ خَرَجَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَا يَزَالُ يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۶، ح ۲.

بلندی، چنین نقل شده است: «... فرمانده سپاه سفیانی در صحرا فرود آید. پس منادی از آسمان ندا دهد: ای دشت بیداء، آن قوم را نابود کن. سپس دشت، آنان را در خود فرو می برد و هیچ یک از آنان نجات پیدا نمی-کند؛ مگر سه نفر؛ که خداوند، روی آن ها را به پشت برمی گرداند و ایشان از (قبیله ی) کلب هستند و این آیه، در مورد آنان نازل شده است: ای کسانی که به شما کتاب داده شده است، به آن چه ما نازل کرده ایم ایمان بیاورید؛ که تصدیق کننده ی چیزی است که نزد شماست (تورات و انجیل)؛ پیش از آن که چهره هایی را محو سازیم و آن ها را به پشتشان برگردانیم (۱)». (۲)

۱- نساء (۴): ۴۷

۲- «يُنزِلُ أَمِيرُ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ الْبَيْدَاءَ فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ يَا بَيْدَاءُ أَبْيَدِي الْقَوْمَ فَيُخَسِفُ بِهِمْ فَلَا يُفْلِتُ مِنْهُمْ إِلَّا ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ يَحْوُلُ اللَّهُ وُجُوهَهُمْ إِلَى أَفْفَئِيَّتِهِمْ وَ هُمْ مِنْ كَلْبٍ وَ فِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا». غيبت نعمانی، ب ۱۴، ح ۶۷؛ معجم احادیث امام مهدی علیه السلام، ج ۵، ص ۲۳، حاشیه ۱۴۵۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۷، ح ۱۰۵.

در روایتی که عیاشی از امام باقر علیه السلام نقل کرده، نیز آمده است: «آن دو از آن چه برای یارانشان واقع می شود، به مردم خبر می دهند»^(۱).

در برخی روایات عامه، اسم آن دو نفری که نجات خواهند یافت، «بشیر» و «نذیر» عنوان شده است. بر اساس همان روایات، بشیر به مکه و خدمت امام مهدی علیه السلام خواهد رفت و بشارت نابودی لشکر سفیانی را به ایشان خواهد داد و نذیر نیز به طرف سفیانی رفته و او را از واقعه با خبر خواهد کرد.^(۲)

اصلاحات در مکه

اشاره

در برخی روایات مهدوی، مطرح شده است که امام زمان علیه السلام پس از ظهور، اصلاحاتی را در مکه انجام می دهند. البته از آن جا که به زمان انجام اصلاحات، اشاره ای نشده، این احتمال

۱- «یخبران الناس بما فعل بأصحابهما». تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۶، ح ۴۹؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۷، ح ۱۴۵۳).

۲- معجم احادیث امام مهدی (ج ۱، ص ۴۹۷، ح ۳۳۵).

موجود است که مربوط به دوران پس از استقرار حکومت ایشان باشد.

الف) اصلاح امر طواف

با توجه به گسترش جمعیت و محدودیت مکانی اطراف کعبه، امر طواف در مواردی با کندی و مشکل رو به رو می شود و طواف کنندگان نمی توانند به صورت صحیح، به این عبادت ارزشمند اقدام کنند. با این اوصاف، اگر طواف کنندگان، مُحَرَّم باشند و بخواهند طواف واجب انجام دهند، طبیعی است که ازدحام جمعیت، کار را بر آنان دشوار می سازد و حتی ممکن است در انجام این عمل واجب، دچار اشکال -شوند. از این رو، یکی از اولین اقدامات حضرت، تسهیل امر طواف برای افراد محرم می باشد.

در این زمینه، از امام صادق علیه السلام روایت شده است: «اول چیزی که قائم علیه السلام از عدل خود نشان می دهد، این است که شخصی از جانب او ندا می دهد: کسانی که طواف مستحب انجام می

دهند، حجر الاسود و (محل) طواف را به طواف کنندگان واجب تسلیم کنند» (۱).

(ب) حفظ اموال عمومی

از دیگر اموری که حضرت قائم علیه السلام به آن همت می گمارد، توجه به اموالی است که مربوط به عموم مردم می باشد و باید منفعت و سود آن در راه استفاده ی عموم قرار گیرد. از جمله ی این اموال، هر آن چیزی است که مربوط به خانه ی خدا باشد؛ که باید تحت سرپرستی ولیّ خدا و در راه رضایت خدا به مصرف برسد.

به نظر می آید با توجه به حکومت حاکمان ظلم و جور در دوره های مختلف، برخی از متولیان مسجد الحرام، دستِ تعدی به طرف این اموال، دراز، و آن ها را سرقت می کرده اند. اما با ظهور حجت خدا و تسلط او بر مکه،

۱- «أول ما يظهر القائم من العدل أن ينادي مناديه أن يسلم صاحب النافله لصاحب الفريضة الحجر الاسود والطواف». کافی، ج ۴، ص ۴۲۷، ح ۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۴، ص ۶۴، ح ۱۱۳۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۴، ح ۱۶۹.

جلوگیری از سرقت این اموال و اجرای حد بر سارقان، در دستور کار ایشان قرار می-گیرد.

در روایتی از امام صادق علیه السلام پیرامون اقدامات امام زمان علیه السلام آمده است: «او اول کاری که می کند، با بنی شیبه است. دست های آنان را می بُرد؛ از درِ کعبه آویزان می کند و منادی او ندا می دهد: اینان سارقان (خانه ی) خدایند»^(۱).

در روایتی از سدید صیرفی به نمونه ای از این سرقت ها اشاره شده است. وی از یکی از اهالی جزیره نقل کرده است: «من کنیزی را نذر خانه ی خدا کرده و او را به مکه آورده بودم. از این رو، پرده داران خانه ی خدا را ملاقات، و آن ها را از نذر خود آگاه می کردم. مطلب را که برای هر کدام از آنان، بیان می-کردم، می گفت: کنیز را نزد من بیاور؛ خدا نذرت را خواهد پذیرفت. پس وحشت شدیدی مرا فرا گرفت. جریان را با یکی از یارانم _ که

۱- «يَبْدَأُ بِنِي شَيْبَةَ فَيَقْطَعُ أَيْدِيَهُمْ لِأَنَّهُمْ سُرَّاقُ بَيْتِ اللَّهِ تَعَالَى». غیبت نعمانی، ب ۱۹، ح ۲؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۳۸۶، ح ۹۴۰؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۰، ح ۱۲۹.

اهل مکه بود _ در میان گذاشتم. او گفت: به این مرد که روبروی حجرالاسود نشسته است، بنگر. او ابو جعفر، محمد بن علی، امام باقر علیه السلام است. نزد او برو و جریان نذر و کلام پرده داران را تعریف کن.

سپس من نزد امام رفتم و با ایشان صحبت کردم. امام پس از اطلاع از موضوع، فرمود: بنده ی خدا! همانا خانه ی خدا نه چیزی می-خورد و نه می آشامد. پس کنیز خود را بفروش و در میان همشریان که به زیارت این خانه آمده اند، جستجو کن. سپس آن مبلغ را به هر کدام از آنان که پولش تمام گشته بده؛ تا قادر به بازگشت به شهر خود باشد.

من نیز همان کار را کردم و بعد از آن، هیچ یک از پرده داران را ملاقات نمی کردم، مگر این که وقتی از جریان آگاه می شد، می-گفت: او مردی دروغگو و ناآگاه است. من گفته ی آنان را به امام باقر علیه السلام اطلاع دادم. ایشان فرمود: سخن آنان را به من گفتی. آیا سخن مرا نیز به آن ها می رسانی؟ گفتم: آری. فرمود: به آن ها بگو، ابو جعفر برای شما پیام داد، چگونه خواهید بود اگر دست ها و پاهایتان بریده شود و در کعبه

آویخته گردد. سپس به شما گفته شود: فریاد کنید که ما دزدان کعبه ایم. هنگامی که خواستم برخیزم، ایشان دوباره فرمود: البته من آن کار را نمی‌کنم؛ بلکه آن را مردی از خاندان من، انجام خواهد داد».^(۱)

ج) بازسازی مسجد الحرام

مسجد الحرام، در طول تاریخ بنای خود، بارها توسط سیل یا حمله و درگیری، ویران، و مجدداً بازسازی شده؛ که در طی این دوره‌ها، تغییرات اندکی نیز در آن ایجاد شده است. از این رو، گویا یکی از برنامه‌های اصلاحی امام زمان علیه السلام برگرداندن مسجد الحرام و خانه‌ی کعبه، به حالت اولیه‌ی آن است.

چنانچه امام صادق علیه السلام فرموده‌اند: «قائم علیه السلام مسجد النبی و مسجد الحرام را خراب می‌کند و به صورت نخستین آن‌ها می‌سازد و کعبه را به

۱- غیبت نعمانی، ب ۱۳، ح ۲۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۳۰۴، ح ۸۴۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۹، ح ۱۰۲.

موضع اصلي خود برمی گرداند».(١)

١- «القائم يهدم المسجد الحرام حتى يردّه إلى أساسه و مسجد الرسول ص إلى أساسه و يرد البيت إلى موضعه و إقامة على أساسه». غيب طوسی، ص ٤٧٢، ش ٤٩٢؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٢، ح ٥٧؛ بحار الانوار، ج ٥٢، ص ٣٣٨، ح ٨٠؛ ارشاد، ص ٣٦٤، ح ٣.

ص: ٤٧

فصل سوم: فتح عالم

اشاره

پس از آن که حضرت، در مکه ظاهر شده، آن جا را به تصرف در آورد و حاکمیت خود را در آن شهر مقدس، برقرار کرد، حرکت انقلابی را برای انهدام سنگرهای دشمن، فتح عالم و سرانجام، برقراری حکومت عدل جهانی شروع خواهد کرد.

مدینه الرسول

بر اساس برخی روایات، اولین شهری که امام زمان علیه السلام و لشگریانش به آزادسازی آن همت می گمارند، شهر مقدس پیامبر، مدینه خواهد بود؛ شهری که نیاکان پاک ایشان را در خود جای داده است؛ شهری که بقیع مظلوم را در دل خود دارد.

امام صادق علیه السلام در تبیین چگونگی شروع حرکت امام زمان علیه السلام فرموده-اند: «او در مکه می

ماند تا این که تعداد اصحاب و یاران او به ده هزار نفر برسد. سپس (با تکمیل لشکر) از مکه به طرف مدینه حرکت می کند» (۱).

اما روایات معتبر، در مورد این که چه اتفاقات و حوادثی در این شهر رخ می دهد، ساکت هستند؛ فلذا در این باره، مطلب خاصی که قابل اعتبار باشد، در دسترس نیست. با این حال، آن چه محتمل است، پاکسازی این شهر مقدس از انسان های منافق و دشمنان خدا است؛ چنان چه در برخی منابع نیز مطالبی پیرامون دو خلیفه و فتنه ای که در مورد آن دو رخ می دهد، گفته شده است. (۲)

حرکت به طرف عراق

پس از آن که امر مدینه سامان یافت، حضرت، حرکت خویش را به طرف عراق و کوفه

۱- «ویقیم بمکه حتی يتم أصحابه عشرة آلاف نفس، ثم يسير منها إلى المدینه». ارشاد، ص ۳۶۳، ح ۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۴۹۲، ح ۱۰۶۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷، ح ۷۸.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ب ۲۳، ح ۲.

آغاز خواهد کرد. در این که در طول این مسیر، چه حوادثی رخ خواهد داد، مطلب شفاف و روشنی از روایات استفاده نمی شود؛ هرچند مرحوم مجلسی به نقل از تفسیر عیاشی، روایت بلندی را از امام باقر علیه السلام نقل کرده است، که در قسمتی از آن، به گفتگویی که بعد از خروج از مدینه، بین امام زمان علیه السلام و یکی از سربازان شکل خواهد گرفت، اشاره می شود.

بر اساس آن روایت، زمانی که امام به ثعلبیه خواهد رسید، مردی از صلب پدر او (یکی از سادات) که قوی هیکل و شجاع نیز هست، به ایشان خواهد گفت: «ای فلان! چه می کنی؟ قسم به خدا، (با این شدت برخوردها و عدم مصالحه با دشمنان و منافقان) مردم را مانند پراکنده شدن چهارپایان، پراکنده کرده ای. آیا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از شما پیمان گرفته است که چنین کنی یا علت دیگری دارد؟» پس یکی از موالیان امام زمان علیه السلام به او می گوید: «ساکت باش؛ و گرنه گردنت را می زنم». در این هنگام، امام زمان علیه السلام می فرماید: «من عهدی از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دارم» و سپس عهد را می خواند. پس آن مرد جلو می -آید و سر مبارک

ایشان را می بوسد و تجدید بیعت می کند. (۱)

در رابطه با این روایت، برخی معتقدند، علت برخورد ناشایست آن مرد، شک و تردید در حقانیت عمل امام مهدی علیه السلام نخواهد بود؛ بلکه در نظر دارد به مردم تفهیم کند که عمل و رفتار حضرت، براساس وظیفه ای است که از طرف خدا بر عهده ی ایشان قرار گرفته است؛ وگرنه، امکان ندارد یکی از اصحاب ایشان، چنین گستاخانه سخن بگوید.

هرچند، با توجه به نقصان علم و متفاوت بودن لشکریان از حیث معرفت و شناخت نسبت به جایگاه امام، و نیز با در نظر گرفتن شدت برخورد حضرت با معاندان، امکان چنین برخورد و گفتگویی، چندان بعید به نظر نمی رسد.

کوفه

اشاره

اکثر روایاتی که به سیر حرکت امام مهدی علیه السلام در عراق مربوط می شوند، به کوفه و

۱- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۵۸؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۳.

حوادث آن پرداخته اند. کوفه، از زمان تأسیس، یکی از شهرهای مهم عراق بوده و هست. این شهر، پایتخت حکومت حضرت علی علیه السلام، و در حرکت امام حسین علیه السلام _ که منجر به حادثه ی بزرگ کربلا شد _ نیز نقش آفرین بوده است. به عبارت روشن تر، این شهر، کانون حوادث و معادلات عراق به شمار می رود. همه ی طیف ها و گروه ها، اعم از دوستان و دشمنان اهل بیت:، توجه خاصی به این شهر داشته و دارند. در جریان ظهور نیز این شهر، کانون حوادث خواهد گشت و سپاه حق و باطل، نسبت به آن برنامه ریزی خاصی خواهند داشت. وقایع و حوادث مربوط به کوفه ی پس از ظهور را _ که در روایات، عنوان شده است _ می توان این چنین دسته بندی کرد:

الف) درگیری بیرون کوفه

زمانی که امام زمان علیه السلام از مدینه حرکت کرده و وارد عراق خواهند شد، در محلی نزدیک کوفه، لشکر خود را ساماندهی خواهند کرد؛ که روایات مهدوی، آن محل را «نجف»

کوفه» معرفی کرده اند.^(۱) چنان چه از امام صادق علیه السلام منقول است: «گویا قائم علیه السلام را می بینم که بر نجف کوفه (تپه بلندی، نزدیک کوفه) قرار دارد».^(۲)

هم چنین مرحوم مجلسی به نقل از تفسیر عیاشی، از امام باقر علیه السلام نقل کرده است: «گویا آن سیصد و سیزده مرد _ که قلوب آن ها، مانند پاره های آهن است _ را می بینم؛ که از بلندی (نزدیک) کوفه بالا می-روند و جبرئیل علیه السلام از طرف راست و میکائیل علیه السلام از طرف چپ امام آن ها حرکت می کند. خداوند، به فاصله ی یک ماه از جلو و از پشت سر، ترسی از او در دل مخالفانش می اندازد (تا فاصله ای که در طول یک ماه می توان طی کرد، دشمنان از ایشان می ترسند) و او را با پنج هزار مَلک، کمک می کند. هنگامی که به بالای بلندی می رسد،

۱- نجف در لغت به معنای بلندی و تپه ای می باشد که آب به بالای آن نمی رسد.

۲- «کأنی بالقائم علی نجف الکوفه». کامل الزیارات، ص ۱۱۹، ب ۴۱، ح ۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۴، ص ۱۶، ح ۱۰۹۶؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۸، ح ۴۸.

به اصحابش می گوید: امشب را به عبادت مشغول شوید. پس آن ها شب زنده داری می-کنند؛ در حالی که در رکوع و سجده اند و به درگاه خدا تضرع می کنند؛ تا آن که صبح می-شود. پس از طریق نخيله، حرکت خود را ادامه می دهند. در این هنگام، عده ای به مخالفت حضرت علیه السلام از کوفه خارج می شوند؛ که حدود شانزده هزار نفر بتریه و گروهی از لشکر سفیانی خواهند بود»^(۱) در روایتی، گروه بتریه از افرادی معرفی شده اند که قاریان قرآن و آشنا به مسایل دین بوده، و پیشانی آن ها از شدت سجده، پینه داشته؛ ولی نفاق، همه ی وجودشان را گرفته بوده است.

اینان با گستاخی به حضرت خواهند گفت: «به همان جا که از آن، آمده ای برگرد. ما

۱- «كَأَنِّي بِالْقَائِمِ عَلَى نَجْفِ الْكُوفَةِ وَقَدْ سَارَ إِلَيْهَا مِنْ مَكَّةَ فِي خَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَمَائِكَةِ جَبْرَائِيلُ عَنْ يَمِينِهِ وَ مِيكَائِيلُ عَنْ شِمَالِهِ وَالْمُؤْمِنُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ هُوَ يُفَرِّقُ الْجُنُودَ فِي الْبِلَادِ». معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۳۰۶، ح ۸۴۵؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱، ح ۹۱.

حاجتی به فرزندان فاطمه ۳ نداریم» (۱) سپس جنگ در خواهد گرفت و همه ی مخالفان کشته خواهند شد؛ و این، در زمانی است که حضرت مهدی علیه السلام پرچم فتح را به اهتزاز در آورده است. (۲) (گویا جمل و نهروان دوباره تکرار می شود).

(ب) تسلط بر کوفه

پس از نابودی لشکر مخالفان، حضرت مهدی علیه السلام و یارانش وارد شهر کوفه شده و منافقان را نیز نابود خواهند کرد. (۳) بر اساس روایات، در کوفه، سه پرچم (و به عبارت دیگر، سه گروه) به حالت اضطراب و سرگردانی خواهند بود؛ تا آن که کوفه تحت سیطره ی

- ۱- «وکلهم یقولون: یا بن فاطمه ارجع لا- حاجه لنا فیک». معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۳۰۶، ح ۸۴۵؛ معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۳۰۸، ح ۸۴۷).
- ۲- معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۲۹۸، ح ۸۳۵؛ غیبت نعمانی، ب ۱۹، ح ۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶، ح ۴۱).
- ۳- ارشاد، ص ۳۶۴، ح ۵؛ معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۳۰۸، ح ۸۴۷).

حضرت مهدی علیه السلام قرار گیرد. پس حضرت به منبر تشریف خواهند برد و خطبه-ای خواهند خواند و در همان حال، مردم به شدت گریه خواهند کرد. (۱) گویا سید حسنی نیز در آن جا با حضرت، ملاقات و بیعت خواهد کرد. (۲)

ج) جنگ با سفیانی

پس از تسلط بر کوفه و برقراری آرامش در آن، امام مهدی علیه السلام و لشکریان ایشان، برای جنگ با سفیانی از کوفه خارج خواهند شد. در برخی روایات، کیفیت این رویارویی - که منجر به قتل سفیانی می شود - این گونه به تصویر کشیده شده است:

زمانی که دو لشکر اسلام و کفر، در منطقه ای به نام رمله، مقابل یکدیگر قرار خواهند گرفت، ابتدا، حضرت آنان را به کتاب خدا و

-
- ۱- ارشاد، ص ۳۶۲، ح ۲؛ معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۳۰۰، ح ۸۳۷؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۰، ح ۵۳.
  - ۲- غیبت طوسی، ص ۴۶۸، ح ۴۸۵؛ معجم احادیث امام مهدی (، ج ۳، ص ۳۰۱، حاشیه حدیث ۸۳۷؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۰، ح ۵۳.

سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دعوت خواهد کرد. سپس بین ایشان و سفیانی ملاقاتی صورت خواهد گرفت؛ که سفیانی در ضمن آن، اظهار تسلیم و تبعیت خواهد کرد؛ اما هنگامی که خبر به لشکریان او می رسد، تسلیم را نخواهند پذیرفت. سرانجام میان دو گروه، جنگ در خواهد گرفت و لشکریان سفیانی، منهدم و نابود، و سر سفیانی نیز از بدن جدا خواهد شد. (۱)

د) پایتخت حکومت مهدوی

در روایتی از وجود مقدس امام باقر یا امام صادق علیهما السلام نقل شده است: «عدل خدا از کوفه ظاهر می شود و در آن جا قائم علیه السلام و حاکمان بعد از او خواهند بود». (۲) در روایت دیگری از امام باقر علیه السلام آمده است: «گویا قائم علیه السلام را بر نجف کوفه

-
- ۱- معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۳۱۴، ح ۸۵۲؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۳۱۶، ح ۵۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۲۸، ح ۱۴۵۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۱، ح ۹۱ و ص ۳۸۸، ح ۲۰۶.
- ۲- «ومنها يظهر عدل الله، وفيها يكون قائمه والقوام من بعده». کامل الزیارات، ص ۳۰، ب ۸، ح ۱۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۳۰۲، ح ۸۳۹؛ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۴۴۰، ب ۱۷، ح ۱۷.

(بلندی آن) می بینم و او، لشکریان را به شهرها و اطراف می فرستد». (۱)

آن چه از این روایات و مشابه آن، استفاده می شود، آن است که حضرت مهدی علیه السلام شهر کوفه را به عنوان مقرّ حکومت خود، انتخاب خواهند کرد.

مسجد سهله

در عن حالی که شهر کوفه، محل حکومت خواهد بود، حضرت، مسجد سهله را منزلگاه خود قرار خواهد داد؛ چنان چه از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «بدانید که مسجد سهله، منزل صاحب ما خواهد بود. او هنگامی که قیام کند، با اهل خود، در آن جا مستقر خواهد شد». (۲)

۱- «كأني بالقائم على نجف الكوفة... وهو يفرق الجنود في البلاد». ارشاد، ص ۳۶۲، ح ۱؛ معجم احادیث امام مهدی، ج ۳، ص ۲۹۹، ح ۸۳۶؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۶، ح ۷۵.

۲- «ذَكَرَ مَسْجِدَ السَّهْلَةِ فَقَالَ أَمَا إِنَّهُ مَنَزِلُ صَاحِبِنَا إِذَا قَدِمَ بِأَهْلِهِ». کافی، ج ۳، ص ۴۹۵، ح ۲؛ معجم احادیث امام مهدی، ج ۳، ص ۵۰۲، ح ۱۰۴۷؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۱، ح ۵۴.

ایشان در جای دیگری نیز فرموده اند: «گویا نزول قائم علیه السلام و اهلش را در مسجد سهله می بینم». راوی از ایشان پرسیده است: «آیا آن جا منزل او خواهد بود؟» امام در جواب فرموده اند: «آری؛ آن جا منزل حضرت ادریس علیه السلام بوده و خداوند، هیچ پیامبری را مبعوث نکرده، مگر آن که در آن جا نماز گذارده است. مقیم در آن جا، مانند مقیم در خیمه ی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می باشد و هیچ مرد و زن مؤمنی نیست، مگر این که قلبش مشتاق به آن جا است. شب و روزی نیست، مگر آن که ملائکه ی خدا به آن مسجد وارد شده و خدا را در آن عبادت می کنند».^(۱)

۱- «كَأَنِّي أَرَى نُزُولَ الْقَائِمِ (فِي مَسْجِدِ السَّهْلَةِ بِأَهْلِهِ وَ عِيَالِهِ». معجم احادیث امام مهدی، ج ۳، ص ۵۰۳، ح ۱۰۷۵؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۷، ح ۱۳؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۶، ح ۱۷۷.

یادآوری

هر چند مساجد، خانه ی خدا و مکان مقدسی هستند و احکام خاصی نیز دارند، اما به اراده و امر خداوند، در مواردی استثنا خواهند داشت؛ مانند ولادت امام علی علیه السلام در درون کعبه، یا بسته شدن در همه-ی خانه های منتهی به مسجدالنبی، جز در خانه ی پیامبر و امام علی علیهما السلام. بر اساس همین قاعده، مسجد سهله نیز می تواند محل استقرار امام مهدی علیه السلام باشد.

نزول حضرت عیسی علیه السلام

یکی از وقایع مهم پس از ظهور _ که روایات متعددی به آن اشاره کرده اند _ نزول حضرت عیسی علیه السلام و نماز خواندن آن بزرگوار، پشت سر حضرت مهدی علیه السلام می باشد. امام صادق علیه السلام در همین رابطه فرموده اند: «مهدی علیه السلام پنجمین فرزند از فرزندان پسر، موسی علیه السلام و فرزند سیده ی کنیزان است. (پس از ظهور او) روح الله، عیسی بن مریم علیه السلام فرود می آید و

پشت سر او نماز می خواند»^(۱).

محل نزول ایشان، در روایتی، دمشق معرفی شده؛^(۲) که به علت ضعف روایت، چندان نمی توان به آن اعتماد کرد. در منابع عامه نیز محل نزول و اقامه ی نماز به امامت امام زمان علیه السلام ، بیت المقدس دانسته شده است.

اما درباره ی زمان نزول حضرت عیسی علیه السلام ، مطلب خاصی در منابع شیعی به میان نیامده است. با این حال، به نظر می رسد که این اتفاق، پس از حوادث کوفه و مربوط به زمانی خواهد بود که امام مهدی علیه السلام قصد دعوت اهل کتاب به آیین حق و دین اسلام را داشته باشند.

تذکر

در روایات شیعی، در رابطه با حوادث و وقایع بعد از فتح کوفه، مانند فتح بیت

- ۱- «هو الخامس من ولد ابني موسى، ذلك ابن سيده الاماء... و ينزل روح الله عيسى بن مريم عليه السلام فيصلی خلفه». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۳، ح ۳۱؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۳۹۳، ح ۹۴۸؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۴۶، ح ۱۴.
- ۲- بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۳۴.

المقدس، دجال و سرانجام او بحث چندان روشن و شفافی نیامده است؛ لذا از بیان آن خود داری می شود.

مدت جنگ

از روایات می توان استفاده کرد که مدت زمان جنگ حضرت با دشمنان خدا و نابودی سنگرهای شرک و نفاق، هشت ماه می باشد و پس از آن، جنگ، پایان می یابد و دوران عمران و آبادی زمین، شروع می شود.

برای مثال، از امام حسین علیه السلام نقل شده است: «شمشیرش را هشت ماه روی گردنش قرار می دهد».^(۱) شبیه این تعبیر، از وجود مقدس امام علی علیه السلام^(۲) و امام صادق علیه السلام^(۳) نیز صادر شده است.

۱- «يَضَعُ سَيْفَهُ عَلٰى عَاتِقِهِ ثَمَانِيَةَ اشْهُرٍ». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ب ۳۰، ح ۵؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۱۸۰، ح ۷۰۲؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۳، ح ۶.

۲- معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۱۱۹، ح ۶۸۵.

۳- معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۲۴۰، ح ۷۶۹.

ص: ۸۳

فصل چهارم: چند نکته

اشاره

ویژگی های حضرت

اشاره

در برخی روایات، ویژگی های شخصی حضرت مهدی علیه السلام مورد توجه قرار گرفته و به پاره ای از آن ها اشاره شده است. در این بخش، به نمونه ای از آن ها اشاره می-کنیم.

جوان بودن

مرحوم صدوق نقل می کند: «چون امام حسن علیه السلام با معاویه مصالحه کرد، این عمل، برای برخی از مردم، گران آمد؛ و لذا نزد ایشان رفته و شروع به سرزنش کردند. امام مجتبی علیه السلام در مقام دفاع از حرکت خویش به آنان فرمود: آن چه من برای شیعیانم انجام داده ام، از آن چه آفتاب بر آن بتابد و غروب کند، بهتر است. سپس به داستان حضرت موسی و خضر علیهما السلام اشاره کرده و

ادامه دادند: «هر يك از ما ائمه: بيعت طاغوتِ زمانِ خویش را به گردن دارد؛ مگر قائمی که حضرت عیسی بن مریم علیهما السلام پشت سر او نماز می خواند... خداوند، عمر او را در دوران غیبتش طولانی می-گرداند؛ سپس با قدرت خود، او را در صورت جوانی کمتر از چهل سال ظاهر می سازد؛ تا دانسته شود که خداوند بر هر کاری تواناست».(۱)

بنابراین حضرت، به چهره ی جوانی حدود چهل ساله می باشد.

۱- «لما صالح الحسن بن علی معاویه بن أبی سفیان دخل علیه الناس فلامه بعضهم علی بیعته فقال: ویحکم ما تدرون ما عملت و الله الذی عملت خیر لشیعتی مما طلعت علیه الشمس أو غربت... أنه ما منا أحد إلا و يقع فی عنقه بیعه لطاغیه زمانه إلا القائم الذی یصلی روح الله عیسی ابن مریم خلفه... یطیل الله عمره فی غیبه ثم ینظره بقدرته فی صورته شاب دون أربعین سنه ذلك لیعلم أن الله علی کل شیء قدير». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ب ۲۹، ح ۲؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۱۶۵، ح ۶۹۱؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۲، ح ۱.

قدرت جسمانی

از جمله ویژگی های ایشان، قدرت جسمانی است. ریّان بن صلت می گوید: «به امام رضا علیه السلام عرض کردم: آیا شما صاحب این امر هستید؟ فرمود: من صاحب این امر (امامت) هستم؛ ولی آن کسی که زمین را _ پس از آن که پر از ظلم بشود _ از عدل، آکنده خواهد ساخت، من نیستم؛ و چگونه او باشم؟ در حالی که ضعف بدن مرا می بینی. قائم، کسی است که وقتی خروج می کند، در سنّ پیران و قیافه ی جوانان می -باشد و بدنش قوی است؛ به گونه ای که اگر دستش را به بزرگ ترین درخت روی زمین، دراز کند، می تواند آن را از جا بکند».^(۱)

۱- «عن الريان بن الصلت قال: قلت للرضا) أنت صاحب هذا الأمر؟ فقال: أنا صاحب هذا الأمر و لكنني لست بالذي أملأها عدلا كما ملئت جورا و كيف أكون ذلك على ما ترى من ضعف بدني و إن القائم هو الذي إذا خرج كان في سن الشيوخ و منظر الشبان قويا في بدنه حتى لو مد يده إلى أعظم شجرة على وجه الأرض لقلعها». كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۵، ح ۸؛ معجم احاديث امام مهدي، (ج ۴، ص ۱۵۴، ح ۱۲۱۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲، ح ۳۰.

شجاعت و قدرت یاران

روشن است که یاران و اصحاب امام زمان علیه السلام نیز مانند رهبرشان، انسان های قوی و شجاعی می باشند.

امام باقر علیه السلام ضمن روایتی فرموده اند: «زمانی که امر ما واقع شود و مهدی ما علیه السلام بیاید، جرأت و شجاعت هر مرد از شیعیان ما از شیر، بیشتر خواهد شد.»^(۱)

امام صادق علیه السلام نیز درباره ی قدرت یاران امام عصر علیه السلام فرموده اند: «وقتی حضرت لوط علیه السلام به قومش گفت: ای کاش در برابر شما توانایی داشتم یا به رکن شدید، مأوی می گرفتم»^(۲)، در حقیقت، آرزو داشت که قدرت قائم علیه السلام را داشته باشد و چیزی را یاد نکرد، مگر استواری یاران امام زمان علیه السلام را. به درستی که به هر مردی از اصحاب او، توانائی چهل مرد داده می شود و

۱- «فَإِذَا وَقَعَ أَمْرُنَا وَحَيَاءَ مَهْدِيُنَا كَانَ الرَّجُلُ مِنْ شَيْعَتِنَا أَجْرًا مِنْ لَيْثٍ وَ أَمْضَى مِنْ سِنَانٍ». معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۲۸۵، ح ۸۲۳؛ بحارالانوار، ج ۲، ص ۱۸۹، ح ۲۲.

۲- (قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ). هود (۱۱): ۸۰.

قلب آنان از پاره های آهن، استوارتر است و اگر از کوه آهن بگذرند، آن را از جا بر می-کنند» (۱).

میراث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سایر انبیاء

از روایات متعددی استفاده می شود که وجود مقدس امام زمان علیه السلام، هنگام ظهور، میراثی از انبیاء گذشته را در اختیار دارند. این ابزار و وسایل _ که هر کدام، دارای امتیاز خاصی است _ حاوی پیام ویژه ای می-باشند. برخی از آن ها، از وجود مقدس پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم به ائمه: و از آن ها به امام زمان علیه السلام، و برخی دیگر، از انبیای گذشته: نزد حضرت مهدی علیه السلام به یادگار مانده است.

آن چه از پیامبر به جای مانده، در ابتدای

۱- «مَا كَانَ يَقُولُ لُوْطٌ (لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ إِلَّا تَمَيَّيْتُ لِقُوَّةِ الْقَائِمِ وَ لَا ذَكَرَ إِلَّا شِدَّةَ أَصْحَابِهِ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يُعْطَى قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَ إِنَّ قَلْبَهُ لَأَشَدُّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ وَ لَوْ مَرُّوا بِجِبَالِ الْحَدِيدِ لَقَطَعُوهَا» کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۵۸، ح ۱۸؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۵، ص ۱۷۲، ح ۱۵۹۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷، ح ۴۴.

ظهور، به همراه حضرت خواهند بود؛ اما این که ایشان، میراث پیامبران را به وقت ظهور و هنگام حرکت به طرف مسجد الحرام، به همراه خواهند داشت یا خیر، چندان روشن نیست.

در این رابطه، یعقوب سراج نقل کرده است: «به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فرج شیعیان شما در چه زمانی است؟ امام، در پاسخ، ابتدا به برخی از حوادث قبل از ظهور، اشاره کرد و سپس فرمود: صاحب این امر، با میراث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از مدینه به طرف مکه خارج می شود. از ایشان پرسیدند: میراث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چیست؟ فرمود: شمشیر، زره، عمامه، برد، عصا، پرچم و وسایل جنگی ایشان».^(۱)

مرحوم صدوق نیز از ریّان بن صلت نقل کرده که امام رضا علیه السلام فرمود: «با او (حضرت

۱- «وخرج صاحب هذا الامر من المدینه إلى مکه بتراث رسول الله صلی الله علیه و آله. فقلت: ما تراث رسول الله صلی الله علیه و آله؟ قال: سيف رسول الله ودرعه وعمامته وبرده وقضيبه ورايته ولامته وسرجه». کافی، ج ۸، ص ۲۲۴، ح ۲۸۵؛ غیبت نعمانی، ب ۱۴، ح ۴۲ و ۴۳؛ معجم احادیث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۴۹۷، ح ۱۰۶۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۴۲، ح ۱۱۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۱، ح ۶۶.

مهدی علیه السلام) عصای حضرت موسی علیه السلام و انگشتر حضرت سلیمان علیه السلام است» (۱).

هم چنین از امام باقر علیه السلام منقول است: «هنگامی که قائم علیه السلام در مکه قیام کند و آهنگ کوفه نماید، منادی او ندا می دهد: کسی از شما، با خود، خوراک و آب بر ندارد. پس سنگ حضرت موسی علیه السلام که با یک شتر است، با خود حمل می کنند و در منزلی فرود نمی آیند، مگر آن که چشمه ای از آن سنگ بجوشد. پس هر که گرسنه باشد، سیر می شود و هر کس تشنه باشد، سیراب می گردد و همین زاد و توشه ی آن هاست؛ تا به نجف کوفه فرود آیند» (۲).

۱- «يَكُونُ مَعَهُ عَصَا مُوسَى وَ خَاتَمُ سُلَيْمَانَ». كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۵، ح ۸؛ معجم احاديث امام مهدی (ع)، ج ۴، ص ۱۵۴، ح ۱۲۱۱؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲، ح ۳۰.

۲- «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ بِمَكَّةَ وَأَرَادَ أَنْ يَتَوَجَّهَ إِلَى الْكَوْفَةِ نَادَى مَنْادِيَهُ أَلَا لَا يَحْمِلُ أَحَدٌ مِنْكُمْ طَعَامًا وَلَا شَرَابًا، وَيَحْمِلُ حَجْرَ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ وَهُوَ وَقَرِّ بَعِيرٍ، وَلَا يَنْزِلُ مَنْزِلًا - إِلَّا - أَنْبَعَثَ عَيْنَ مَنْه، فَمَنْ كَانَ جَائِعًا شَبِعَ، وَمَنْ كَانَ ظِمْآنَ رُوي، فَهُوَ زَادَهُمْ حَتَّى نَزَلُوا النَّجْفَ مِنْ ظَهْرِ الْكَوْفَةِ». كافي، ج ۱، ص ۲۳۱، ح ۳؛ معجم احاديث امام مهدی (ع)، ج ۳، ص ۲۴۷، ح ۷۷۷؛ بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۱۸۵.

روش مقابله

براساس روایات متعددی، حرکت انقلابی حضرت مهدی علیه السلام، با تکیه بر سلاح خواهد بود و جنگ و قتال با دشمنان خدا تا انهدام کامل همه ی سنگرهای کفر و نابودی همه ی افراد آن، ادامه خواهد داشت؛ ولی این، به معنای عدم اتمام حجت بر مخالفان نیست؛ بلکه آن چه از چگونگی حرکت آن وجود مقدس استفاده می شود، این است که آن بزرگوار، به روش اجداد بزرگوارش عمل خواهد نمود. یعنی ابتدا ایمان حقیقی را عرضه خواهد کرد و در صورت عدم پذیرش مخالفان، جنگ آغاز خواهد شد.

آری؛ او همانند جد مظلومش، امام علی علیه السلام در جنگ جمل، صفین و نهروان و همچون جد غریبش، امام حسین علیه السلام در صحرای کربلا، ابتدا به معرفی خود و علت قیام خویش می پردازد و روش خود را براساس دین خدا،

قرآن و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم اعلام می کند؛ که این نوع برخورد، مورد تأیید خدا و عقل می باشد.

در حدیثی از امام باقر علیه السلام نقل شده است: «هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند، ایمان را بر هر ناصبی و مخالفی عرضه می کند. پس اگر واقعاً (و نه از روی نفاق) داخل در ایمان شد، مطلوب همین است؛ و گرنه گردن او را می زند یا از او جزیه می - گیرد» (۱).

البته - چنان چه در روایات، اشاره شده - حرکت حضرت علیه السلام از همان آغاز ظهور، چنین است که ابتدا، خود را معرفی کرده و سیره ی خود را - که همان عمل به کتاب خدا و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است - گوشزد می نمایند و مردم را به سوی خود فرامی خوانند.

در روایتی از وجود مقدس امام صادق علیه السلام نقل شده است: «هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند، مردم را از نوبه اسلام، دعوت، و آنان را به امری که

۱- «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَرَضَ الْإِيْمَانَ عَلَى كُلِّ نَاصِبٍ فَإِنْ دَخَلَ فِيهِ بِحَقِيقَتِهِ وَإِلَّا ضَرَبَ عُنُقَهُ أَوْ يُؤَدِّي الْجَزِيَةَ». کافی، ج ۸، ص ۲۲۷، ح ۲۸۸؛ معجم احادیث امام مهدی (ج ۳، ص ۳۰۸، ح ۸۴۶؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۵، ح ۱۷۵.

پوشیده شده و نسبت به آن، گمراه شده-اند، راهنمایی می کند. همانا قائم ما را «مهدی» نام نهاده اند، زیرا به امری که گم شده است، هدایت می کند و به او «قائم» می-گویند؛ زیرا قیام او بر اساس حق است»^(۱).

بنابر آن چه گفته شد، در سیر حرکت حضرت، جنگ و قتال، در مرتبه ی دوم قرار دارد و در ابتدا دعوت به سمت حق و راستی صورت خواهد گرفت.

فقط کشتن دشمنان خدا

نکته ی مهم دیگر، کشتارهایی است که اتفاق می افتد. باید توجه داشت که محدوده و اندازه ی آن، در چهار چوب رضایت خداوند و امر الهی است. به عبارت دیگر، جنگ و کشتار دشمنان دین _ که به امر الهی، توسط امام

۱- «إذا قام القائم عليه السلام دعا الناس إلى الاسلام جديدا، وهداهم إلى أمر قد دثر وضل عنه الجمهور، وإنما سمي القائم مهديا لأنه يهدي إلى أمر مضلول عنه، وسمي بالقائم لقيامه بالحق». ارشاد، ص ۳۶۴، ح ۲؛ معجم احاديث امام مهدی، ج ۴، ص ۵۱، ح ۱۱۲۲؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰، ح ۷.

زمان علیه السلام تحقق پیدا خواهد کرد _ تا زمانی ادامه خواهد داشت که خداوند، صلاح بداند. چنان چه جناب عبد العظیم حسنی از امام جواد علیه السلام نقل کرده است: «حضرت مهدی علیه السلام) دشمنان خدا را می کشد؛ تا زمانی که خدای متعال، راضی شود».(۱)

هم چنین آن چه نباید مورد غفلت واقع شود، این است که آن کشتارها، فقط شامل دشمنان خدا می شود، نه سایر بندگان؛ و نه حتی آنانی که به خاطر جهل و نادانی از خدا فاصله گرفته اند. زیرا آنان با شنیدن پیام حضرت و آگاهی هایی که صورت می پذیرد، با حقیقت آشنا شده و به طرف خدا باز خواهند گشت. ولی دشمنان، مخالفان و منافقان _ که از روی علم و آگاهی، به مخالفت برخاسته، لجاجت می ورزند و به دنبال خاموش کردن نور خدا هستند _ راه به جایی نبرده و در برابر لشکر الهی امام مهدی علیه السلام ، مغلوب و مقتول

۱- «فَلَا يَزَالُ يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى». کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ب ۳۶، ح ۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۸، ح ۱۰.

خواهند شد.

خداوند فرموده است:

«يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۚ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» (۱)؛ «آن ها می خواهند نور خدا را با دهان خود، خاموش کنند؛ ولی خدا جز این نمی خواهد که نور خود را کامل کند؛ هر چند کافران ناخشنود شوند. او کسی است که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاد؛ تا آن را بر همه ی دین ها غالب گرداند؛ هر چند، مشرکان را خوش نیاید».

امام صادق علیه السلام درباره ی تأویل این آیه فرموده اند: «به خدا سوگند، تأویل این آیه هنوز واقع نشده است و واقع هم نمی شود، تا آن که قائم علیه السلام خروج کند. پس هنگامی که قائم علیه السلام خروج کند، کافران به خدای بزرگ و مشرکان به امام را خوش نمی آید؛ و اگر کافر یا

مشرکی در دل صخره ای باشد، آن صخره می گوید: ای مؤمن! در دل من، کافری است. مرا بشکن و او را بکش».^(۱)

از این روایت، به خوبی استفاده می شود که دشمنان خدا از ظهور امام زمان علیه السلام ناراحت خواهند شد و سر تسلیم، در برابر او فرود نخواهند آورد. به همین علت، وارد جنگ خواهند شد و چون شکست می-خورند، فراری و متواری شده و خود را به جای تسلیم کردن، مخفی خواهند کرد. ولی در آن روزگار، محل امنی برای آن ها نخواهد بود و چاره ای جز تسلیم یا مرگ نخواهد داشت؛ چرا که رها شدن آنان باعث تجدید قوای آن ها، برپایی جنگ دیگری با امام و سرانجام، فساد و خرابی خواهد شد.

۱- «و الله ما نزل تأويلها بعد و لا ينزل تأويلها حتى يخرج القائم عليه السلام فاذا خرج القائم عليه السلام لم يبق كافر بالله العظيم و لا مشرك بالامام الا- كره خروجه حتى ان لو كان كافر مشرك في بطن صخره لقات: يا مؤمن في بطنى كافر فاكسرنى و اقتله». كمال الدين و تمام النعمه، ج ۲، ب ۵۸، ح ۷؛ معجم احاديث امام مهدى (ج ۵، ص ۱۴۵، ح ۱۵۶۴؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۴، ح ۳۶.

سلاح جنگی

در پایان، مناسب است تا بحثی کوتاه پیرامون سلاح های جنگی حضرت داشته باشیم. مسلماً در این که قیام حضرت، مسلحانه و همراه با جنگ و درگیری خواهد بود، شک و تردیدی وجود ندارد؛ اما آن چه محل بحث و گفتگو واقع شده، این است که سلاح حضرت چیست؟ آیا همان شمشیر و سلاح های جنگی دوران ابتدایی اسلام خواهد بود یا حضرت از سلاح و ادوات روز بهره خواهند برد؟

برخی معتقدند روایاتی که اسلحه ی حضرت را شمشیر، معرفی کرده اند، همه، سمبلیک هستند و در واقع، پیام آن دست روایات، این است که حضرت در قیام خود از اسلحه و ادوات جنگی روز و حتی پیشرفته تر از آن، بهره خواهد برد.

در مقابل، عده ای بر این باورند که باید ظاهر روایات را حفظ نمود. به اعتقاد آنان، با توجه به مجموع روایات، می توان دریافت که شمشیر، جایگاهی حقیقی و اصلی در جنگ های حضرت خواهد داشت و جنگ ایشان، واقعاً همان جنگ با شمشیر و

سلاح های زمان گذشته است.

اینان در توجیه این نکته که چگونه می توان با شمشیر در برابر انواع سلاح های مدرن _ که می توانند از راه دور، افراد و مکان های زیادی را نابود کنند _ چند دسته شده اند. عده ای سخن از اعجاز به میان می آورند. بعضی دیگر با عنایت به خبر وقوع جنگ های قبل از ظهور در روایات، بر این باورند که آن جنگ ها باعث نابودی سلاح ها و بلکه، صنعت سلاح سازی می شود. به اعتقاد آنان، این جمله ی معروف که اگر جنگ سوم جهانی اتفاق بیفتد، پس از آن، جنگ ها با سنگ و چوب خواهد بود کنایه از آن است که طی جنگ های آخرالزمانی، علاوه بر نابودی حدود دو سوم جمعیت بشر، سلاح ها نیز از بین خواهد رفت.

از نظر گروهی دیگر، حضرت از جانب خدا با افتادن رعب در دل دشمنان، یاری خواهد شد. به عبارت دیگر، هراس از ایشان باعث می شود که دشمنان نتوانند از سلاح خود استفاده کنند.

به نظر می آید در این باره، اظهار نظر دقیق و قطعی، امکان ندارد. لذا بهتر است در عین حالی که وقوع جنگ های پس از ظهور را

می پذیریم، نسبت به نوع سلاح حضرت، سکوت کنیم. چراکه اساساً این بحث، فاقد نتیجه‌ی قابل اعتنا، و بدون ارزش است. در پایان، از خداوند می‌خواهیم که لغزش‌های ما را مورد عفو قرار داده و لیاقت حضور در زمان ظهور و یاری امام زمان علیه السلام را به ما عنایت کند.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

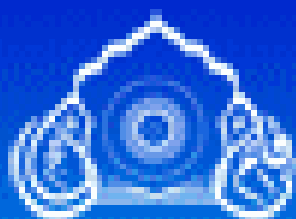
تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

خانه کتاب

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹